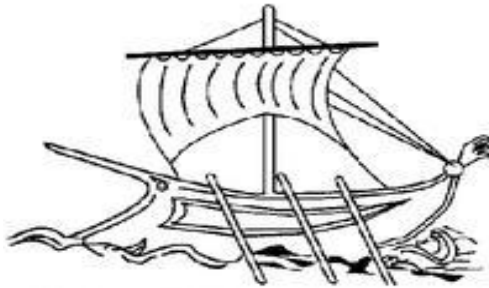

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΙΡΑΙΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΟΥ ΣΥΡΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ
ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ
ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ»**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΚΟΥΜΑΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΒΙΤΣΑΝΟΣ (Α.Μ. 14941)

ΒΑΛΕΝΤΙΝΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ (Α.Μ. 15199)

ΑΙΓΑΛΕΩ 2017

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο / Η κάτωθι υπογεγραμμένος / η *Νικόλαος Ζαβριάνος*....., του *Γερασίμου*....., του φοιτητής του Τμήματος..... *Λογισμικών*..... του Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ., πριν αναλάβω την εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας μου, δηλώνω ότι ενημερώθηκα για τα παρακάτω :

«Η Πτυχιακή Εργασία (Π.Ε) αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο του συγγραφέα, όσο και του Ιδρύματος και θα πρέπει να έχει μοναδικό χαρακτήρα και πρωτότυπο περιεχόμενο.

Απαγορεύεται αυστηρά οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου της να εμφανίζεται αυτοόσιο ή μεταφρασμένο από κάποια άλλη δημοσιευμένη πηγή. Κάθε τέτοια πράξη αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και εγείρει θέμα Ηθικής Τάξης για τα πνευματικά δικαιώματα του άλλου συγγραφέα. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο συγγραφέας της Π.Ε, ο οποίος φέρει και την ευθύνη των συνεπειών, ποινικών και άλλων, αυτής της πράξης.

Πέραν των όποιων ποινικών ευθυνών του συγγραφέα, σε περίπτωση που το Ίδρυμα του έχει απονείμει Πτυχίο, αυτό ανακαλείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Συνέλευση του Τμήματος με νέα απόφασή της, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, του αναθέτει εκ νέου την εκπόνηση Π.Ε με άλλο θέμα και διαφορετικό επιβλέποντα καθηγητή. Η εκπόνηση της εν λόγω Π.Ε πρέπει να ολοκληρωθεί εντός τουλάχιστον ενός ημερολογιακού μήνου από την ημερομηνία ανάθεσής της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 18, παρ. 5 του ισχύοντος Εσωτερικού Κανονισμού.»

Ο Δηλών

Ημερομηνία

16/3/2017

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο / κάτωθι υπογεγραμμένος / η Βαλεντίνια Αντικκίω του του φοιτητής του Τμήματος Πολιτ. Σ. Τ. Ε. Π. Δ. του Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ., πριν αναλάβω την εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας μου, δηλώνω ότι ενημερώθηκα για τα παρακάτω :

«Η Πτυχιακή Εργασία (Π.Ε) αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο του συγγραφέα, όσο και του Ιδρύματος και θα πρέπει να έχει μοναδικό χαρακτήρα και πρωτότυπο περιεχόμενο.

Απαγορεύεται αυστηρά οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου της να εμφανίζεται αυτοόσιο ή μεταφρασμένο από κάποια άλλη δημοσιευμένη πηγή. Κάθε τέτοια πράξη αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και εγείρει θέμα Ηθικής Τάξης για τα πνευματικά δικαιώματα του άλλου συγγραφέα. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο συγγραφέας της Π.Ε, ο οποίος φέρει και την ευθύνη των συνεπειών, ποινικών και άλλων, αυτής της πράξης.

Πέραν των όποιων ποινικών ευθυνών του συγγραφέα, σε περίπτωση που το Ίδρυμα του έχει απονείμει Πτυχίο, αυτό ανακαλείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Συνέλευση του Τμήματος με νέα απόφασή της, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, του αναθέτει εκ νέου την εκπόνηση Π.Ε με άλλο θέμα και διαφορετικό επιβλέποντα καθηγητή. Η εκπόνηση της εν λόγω Π.Ε πρέπει να ολοκληρωθεί εντός τουλάχιστον ενός ημερολογιακού δμήνου από την ημερομηνία ανάθεσής της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρου 18, παρ. 5 του ισχύοντος Εσωτερικού Κανονισμού.»

Ο Δηλών

Ημερομηνία

16/3/17

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται με σκοπό την παρουσίαση του βασικού παρόχου εσόδων για την ελληνική οικονομία, τον τουρισμό και ενός από τους σημαντικότερους τομείς αυτού, την κρουαζιέρα. Μέσα από την εργασία αυτή παρουσιάζεται επίσης ο εμφύλιος πόλεμος στην Συρία και η επίδραση των ξένων δυνάμεων εκεί αλλά και η κατάσταση που βρίσκεται η Τουρκία τα τελευταία χρόνια με τον Ερντογάν να προσπαθεί να μαζέψει όλες τις δυνάμεις στα χέρια του. Τέλος η εργασία προσπαθεί να δείξει το πόσο έχουν επηρεάσει αυτοί οι παράγοντες τον ελληνικό τουρισμό, την κρουαζιέρα και την χώρα μας γενικότερα παρουσιάζοντας σημαντικά στοιχεία ενώ γίνεται και μια σύντομη πρόβλεψη για την τουριστική περίοδο του 2017.

II.ABSTRACT

In this thesis we present the basic income provider for Greek economy, tourism and the most important sector of it, the cruise. We also present the civil war of Syria and the effect of the foreign powers in the country. We also present situation Turkey has been in the recent years with Erdogan trying to gather all the countries forces. Finally we present how much these factors have effect Greek tourism, cruise and Greece in general, whiles we make a short forecast for the tourist period of 2017.

III. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως στόχο να περιγράψει και να αναλύσει τις επιρροές που έχει επιφέρει στον ελληνικό τουρισμό και ειδικά στον κλάδο της κρουαζιέρας, ο πόλεμος στην Συρία αλλά και η τουρκική αστάθεια.

Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού τουρισμού, η μείζων σημασία για την οικονομία της χώρας μας, η φορολογική πολιτική που εφαρμόζεται και οι σημαντικότεροι φορείς ενίσχυσης του. Επιπρόσθετα με ειδικό υποκεφάλαιο εισάγουμε τον αναγνώστη στον κλάδο της κρουαζιέρας καταγράφοντας τις βασικές του μορφές, την οικονομική δυναμική, σημαντικές πρακτικές βελτίωσης και στατιστικά στοιχεία για τον κλάδο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται αποκλειστικά στον συριακό πόλεμο και την αστάθεια στην γειτονική Τουρκία ,που έχει επέλθει σαφώς από τον προαναφερθέντα πόλεμο στη Συρία αλλά και από μια σειρά πολιτικών και κοινωνικών γεγονότων που έχουμε καταγράψει και επηρεάζουν άμεσα τον τουρισμό και την κρουαζιέρα στην Ελλάδα. Σε αυτό το κεφάλαιο γίνεται και η εισαγωγή στο προσφυγικό φαινόμενο, που απασχολεί μεγάλο μέρος της εργασίας και της έρευνας μας.

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο περιγράφουμε τις συνέπειες που έχουν επέλθει από τα κοινωνικοπολιτικά και οικονομικά αποτελέσματα του συριακού πολέμου και την τουρκική κρίση, στον ελληνικό τουρισμό και την κρουαζιέρα και το πώς η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος στα ελληνικά νησιά έχει οικονομικά επηρεάσει αλλά και προβλέπεται ότι θα επηρεάσει μελλοντικά τον τουρισμό της Ελλάδας.

Περιεχόμενα

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
II. ABSTRACT.....	5
III. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.....	9
1.1 Κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού τουρισμού.....	9
1.1.1 Διακρίσεις, μορφές τουρισμού και ταξινόμηση ταξιδιωτών.....	9
1.1.2 Η συνεισφορά στην εγχώρια οικονομία.....	11
1.1.3 Φορολογική πολιτική για τον τουρισμό.....	17
1.1.4 Φορείς ενίσχυσης του ελληνικού τουρισμού.....	21
1.2 Η ελληνική κρουαζιέρα.....	23
1.2.1 Βασικές μορφές και τμηματοποίηση.....	25
1.2.2 Οικονομικά οφέλη και δομή της αγοράς.....	27
1.2.3 Προβλήματα και αποδοτικές πρακτικές για την ανάπτυξη του κλάδου.....	28
1.2.4 Στατιστικά στοιχεία επιβατών και προορισμών κρουαζιέρας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΞΩΓΕΝΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ: ΣΥΡΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ.....	33
2.1 Ο εμφύλιος στη Συρία.....	33
2.1.1 Αιτίες και μέτρωπα –συμμαχίες του συριακού πολέμου.....	33
2.1.2 Ανάμειξη ξένων δυνάμεων.....	37
2.1.3 Η πρόκληση του προσφυγικού φαινομένου ως απόρροια των γεγονότων....	41
2.2 Τουρκική κρίση.....	45
2.2.1 Στρατηγική και πρακτικές εξωτερικής πολιτικής.....	45
2.2.2 Εσωτερικά ζητήματα.....	49

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ

3.1 Οι προσφυγικές ροές στα ελληνικά νησιά.....	55
3.1.1 Η γενική αδυναμία διαχείρισης και ο ρόλος της σχέσης Τουρκίας-Ευρωπαϊκής Ένωσης	56
3.1.2 Η διαδρομή του Αιγαίου και τα κέντρα φιλοξενίας.....	58
3.1.3 Η επιρροή του προσφυγικού ζητήματος στα νησιά του Βορείου Αιγαίου..	63
3.2 Οι επιδράσεις στον ελληνικό χώρο.....	65
3.2.1 Συνέπειες του Τουρκικού πραξικοπήματος στην οικονομία της Ελλάδας..	65
3.2.2 Το τουρκικό δημοψήφισμα: Τα θετικά και τα αρνητικά για την χώρα μας..	68
3.2.3 Μελλοντικές προβλέψεις για τον ελληνικό τουρισμό.....	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

1.1 Κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού τουρισμού

Στην έννοια του τουρισμού περιλαμβάνονται όλες οι υπηρεσίες που προσφέρονται στον καταναλωτή-τουρίστα. Πρόκειται για μια ζωτικής σημασίας δραστηριότητα που αντανakλά τις ανάγκες που έχει ο άνθρωπος για ξεκούραση, επαφή με το περιβάλλον και άντληση ιστορικών ερεθισμάτων. Η Ελλάδα αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς παγκοσμίως, γεγονός που κατατάσσει τον κλάδο του τουρισμού, στις πρώτες θέσεις των πηγών εσόδων για την χώρα μας. Για το λόγο αυτό καθίσταται αναγκαίο, η ανάδειξη και προστασία του κλάδου από το Κράτος και από φορείς που μεριμνούν για την ανάπτυξη και την οργάνωσή του. Με τη φιλοξενία που χαρακτηρίζει τον ελληνικό λαό από την αρχαιότητα και με σωστό χειρισμό όλων των σταθερών και μεταβλητών παραγόντων που επηρεάζουν τις τουριστικές τάσεις, η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί σπουδαία οικονομικά αποτελέσματα ακόμα και σε περιόδους παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης.

Στην ελληνική πραγματικότητα, ο κλάδος προσδιορίζεται από ορισμένα κύρια χαρακτηριστικά τα οποία είναι:

- Εξάρτηση από τον παγκόσμιο τουρισμό, ακόμα και σε ποσοστό 77% των συνολικών διανυκτερεύσεων
- Εποχικότητα του κλάδου, καθώς η τουριστική κίνηση πραγματοποιείται εντονότερα τον Ιούνιο μέχρι Σεπτέμβριο
- Ανισόρροπη κατανομή της τουριστικής ανάπτυξης
- Έλλειψη κατάλληλων υποδομών και ειδικευμένου προσωπικού

1.1.1 Διακρίσεις, μορφές τουρισμού και ταξινόμηση ταξιδιωτών

Για την καλύτερη οργάνωση αλλά και για λόγους στατιστικής ανάλυσης και διεξαγωγής ερευνών τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, έχουν σχηματιστεί και ονομαστεί σε κατηγορίες, οι διακρίσεις που μπορεί να πάρει ο τουρισμός

ανάλογα με τον πληθυσμό που επιλέγει να ταξιδέψει, τον προορισμό του και τη μόνιμη κατοικία αυτού. Έτσι ο τουρισμός διακρίνεται σε:

- Εγχώριο, όταν οι κάτοικοι που ζουν μόνιμα σε μια χώρα ταξιδεύουν σε μια άλλη
- Εισερχόμενο, οι κάτοικοι μιας ξένης χώρας που ταξιδεύουν για συγκεκριμένο προορισμό
- Διεθνή, συνολικά ο εισερχόμενος και εξερχόμενος τουρισμός
- Εσωτερικό, το σύνολο του εγχώριου και εισερχόμενου
- Εθνικό, το σύνολο του εγχώριου και εξερχόμενου

Οι λόγοι που παράγουν τουριστική δραστηριότητα δεν είναι πάντα οι ίδιοι, αλλά αντιθέτως ποικίλλουν. Ανάλογα με τον σκοπό της ζήτησης καταγράφονται 3 μορφές τουρισμού. Αρχικά έχουμε τον Μαζικό τουρισμό, όπου αποτελεί την πιο κλασσική μορφή και περιλαμβάνει κατά βάση άτομα που ταξιδεύουν για λόγους ξεκούρασης και διασκέδασης. Η δεύτερη γενική μορφή είναι ο τουρισμός Ειδικών Ενδιαφερόντων, ο οποίος αφορά άτομα με συγκεκριμένο σκοπό και κίνητρα. Τέτοιες περιπτώσεις είναι ο συνεδριακός-εκθεσιακός τουρισμός, ο αστικός, ο πολιτισμικός, ο θρησκευτικός και ο αθλητικός. Τέλος υπάρχουν μορφές που υφίστανται λόγω κάποιων συνθηκών, όπως π.χ το κλίμα μιας χώρας, ο φυσικός πλούτος της γης, οι οικολογικές δράσεις που ενδέχεται να αναπτύσσονται εξαιτίας ειδικών φαινομένων κ.α. Αυτές οι μορφές κατηγοριοποιούνται ως Εναλλακτικός Τουρισμός και περιλαμβάνει τη ζήτηση για χιονοδρομικούς προορισμούς, ιαματικά και θεραπευτικά κέντρα, κέντρα ορειβασίας, τον αγροτουρισμό, τον θαλάσσιο τουρισμό περιλαμβανομένου του κλάδου της κρουαζιέρας, τα σκάφη αναψυχής και άλλες μορφές όπως ο αλιευτικός και καταδυτικός τουρισμός, ο γεωτουρισμός (ηφαιστειακοί τόποι, σπήλαια) και τον τουρισμό της υπαίθρου. Για την αποδοτικότερη μελέτη και ανάλυση των τουριστικών τάσεων και των οικονομικών αποτελεσμάτων από τη ζήτηση και τη κατανάλωση στον τομέα του τουρισμού, τα άτομα που ταξιδεύουν έχουν ταξινομηθεί σε κατηγορίες ανάλογα με τους σκοπούς, τα κίνητρα και τη διαμονή τους. Αρχικά θα αναφερθούμε στους Ταξιδιώτες.

Πρόκειται για εκείνους που θα ταξιδέψουν για λόγους διαφορετικούς της εργασίας, είτε μέσα στη χώρα που ζουν μόνιμα, είτε εκτός αυτής. Σε αυτή τη κατηγορία όμως εντάσσονται και οι Επισκέπτες. Αυτοί πράττουν όπως ακριβώς οι Ταξιδιώτες, για διάστημα όμως μικρότερο των 12 μηνών. Εδώ περιλαμβάνονται οι Τουρίστες και οι Εκδρομείς, ως υποκατηγορίες. Αναλυτικότερα όσον αφορά τους Τουρίστες η διαμονή τους στον τόπο προορισμού τους είναι τουλάχιστον 24ωρη με σκοπό αναψυχής, διακοπών είτε κάποιου επαγγελματικού συνεδρίου ή αθλητικής δραστηριότητας. Περιλαμβάνονται αλλοδαποί τουρίστες, υπήκοοι κάτοικοι εξωτερικού ή ακόμα και μέλη πληρωμάτων. Αντίθετα, οι Εκδρομείς θα παραμείνουν στον προορισμό τους για λιγότερο από 24 ώρες, χωρίς να διανυκτερεύσουν (μέλη πληρωμάτων, επιβάτες κρουαζιέρας, ειδικές κατηγορίες αγοραστών). Οι πρόσφυγες, οι μετανάστες και οι διπλωμάτες όπως και μέλη ενόπλων δυνάμεων δεν ανήκουν ούτε στη μια ούτε στην άλλη κατηγορία.

1.1.2 Η συνεισφορά στην εγχώρια οικονομία

Ο τουρισμός συνιστά έναν από τους σημαντικότερους και πιο κερδοφόρους κλάδους τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Για τη χώρα μας αποτελεί την πλέον βαριά βιομηχανία και δικαίως βρίσκεται πολύ ψηλά στη λίστα μεταξύ άλλων χωρών ως ποσοστό του ΑΕΠ. Είναι γεγονός ότι αποτελεί έναν από τους λίγους κλάδους όπου παράγει θετικά αποτελέσματα ακόμη και σε περιόδους ύφεσης. Πιο συγκεκριμένα, συμβάλει καθοριστικά στην άνοδο των εθνικών λογαριασμών, στην αύξηση της απασχόλησης, έστω και εποχιακά και στους γρήγορους ρυθμούς αύξησης του κύκλου εργασιών της χώρας. Η έντονη τουριστική ζήτηση που απολαμβάνει η Ελλάδα από χώρες του εξωτερικού, παίζει καθοριστικό ρόλο στην εισροή συναλλάγματος και στη μείωση του ελλείμματος του Ισοζυγίου Πληρωμών. Τα έσοδα από τον τουρισμό, κατέχουν το πρώτο μερίδιο των συναλλαγματικών εσόδων της χώρας συνολικά. Σημαντικό να αναφερθεί είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών προέρχονται κατά 93% από την Ευρώπη, με τους Βρετανούς και τους Γερμανούς να αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο αριθμό των αφίξεων. (Κοινοτική πρωτοβουλία Equal 2006 , www.haniotika-nea.gr)

Κοινοτική πρωτοβουλία Equal,2006

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τα οικονομικά μεγέθη του τουρισμού στην Ελλάδα την δεκαετία 2004-2013.

Πίνακας (1) :Οικονομικά μεγέθη τουρισμού στην Ελλάδα 2004-2013

ΕΤΟΣ	Α.Ε.Π. (%)	ΣΥΝ. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ (%)	ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ (ΔΙΣ. €)	ΑΦΙΞΕΙΣ (ΕΚΑΤ.)	ΜΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΕΦΑΛΗ ΔΑΠΑΝΗ (€)
2004	16,30	18,20	10,40	11,70	882
2005	17,60	19,50	10,70	14,40	746
2006	17,80	19,80	11,40	15,20	746
2007	17,50	19,40	11,30	16,20	700
2008	16,80	18,70	11,60	15,90	730
2009	15,90	17,70	10,40	14,90	697
2010	16,00	17,80	9,60	15,00	640
2011	15,80	17,60	10,50	16,40	639
2012	16,40	18,30	10,00	15,50	646
2013	16,30	18,20	11,70	17,90	653

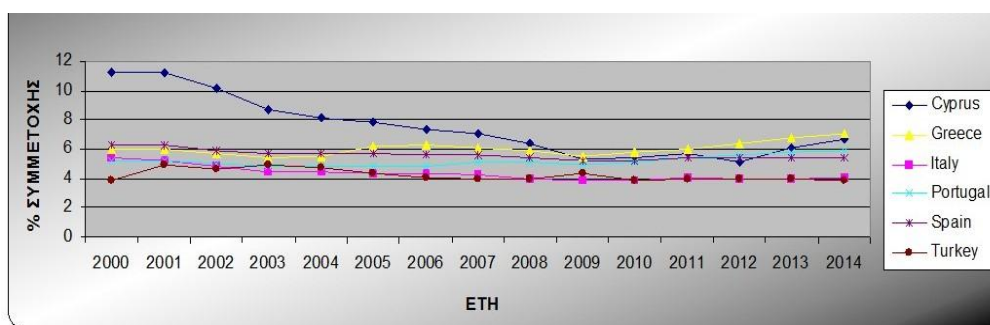
<http://www.haniotika-nea.gr/sinisfora-tou-tourismou-stin-elliniki-ikonomia/>

Συμπερασματικά, παρατηρούμε ότι η κρίση της οικονομίας που έκανε την εμφάνιση της το 2009 στη χώρα μας επηρέασε τον τουρισμό αρνητικά. Την τριετία 2009-2011, το ποσοστό συμβολής στον ΑΕΠ της χώρας παρουσιάζει στασιμότητα, χωρίς ιδιαίτερες μεταβολές. Το 2012 παρατηρούμε αντιθέτως ανάκαμψη των οικονομικών αποτελεσμάτων από το τουριστικό προϊόν.

Όσον αφορά την τουριστική απασχόληση καταγράφεται πτώση του αριθμού των απασχολούμενων στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2006-2009. Παρά την άνοδο που πραγματοποιείται από το 2012, ο αριθμός τους δεν έχει φτάσει μέχρι σήμερα στα προ κρίσης επίπεδα. Ωστόσο είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι από το 2012 και

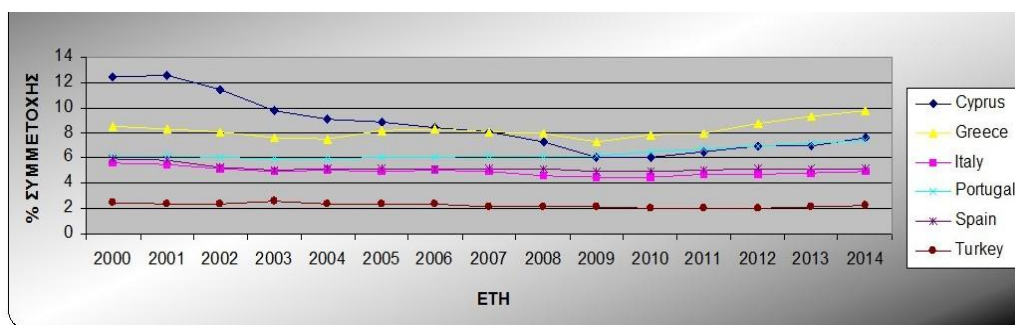
έπειτα, η συμβολή του τουρισμού στον ΑΕΠ της χώρας αλλά και στην απασχόληση, αυξάνεται σταδιακά. Για την ελληνική οικονομία είναι ιδιαιτέρως θετικό και ελπιδοφόρο σημάδι, τόσο για την περαιτέρω ενίσχυση του τουρισμού όσο και για την αντιμετώπιση της ανεργίας, έστω και εποχιακά. Το έτος 2013 τα έσοδα φτάνουν στην υψηλότερη τιμή όλης της δεκαετίας 2004-2013. Για τις αφίξεις παρατηρούμε συνεχείς ανακατατάξεις στο συνολικό αριθμό κάθε έτους και παρά την μείωση που καταγράφεται το έτος 2012, βλέπουμε ότι το 2013 παίρνουν την καλύτερη τιμή τους με 17,9 εκατομμύρια επισκέπτες. Σύμφωνα με τον πίνακα (1), παρά την αύξηση στον αριθμό των αφίξεων δεν καταγράφεται ανάλογη αύξηση των εισπράξεων. Αυτή η δυσαναλογία μαρτυρά ότι η μέση κατά κεφαλή δαπάνη μειώνεται. Είναι σημαντικό να συγκρίνουμε βασικά οικονομικά μεγέθη που προκύπτουν από τον τουρισμό στην Ελλάδα σε σχέση με εκείνα ανταγωνιστριών χωρών. Έτσι λοιπόν, για την εν λόγω σύγκριση θα καταγράψουμε και θα περιγράψουμε τα παρακάτω διαγράμματα.

Διάγραμμα (1): Άμεση συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ σημαντικότερων ανταγωνιστριών χωρών 2000-2014 (% συμμετοχής)

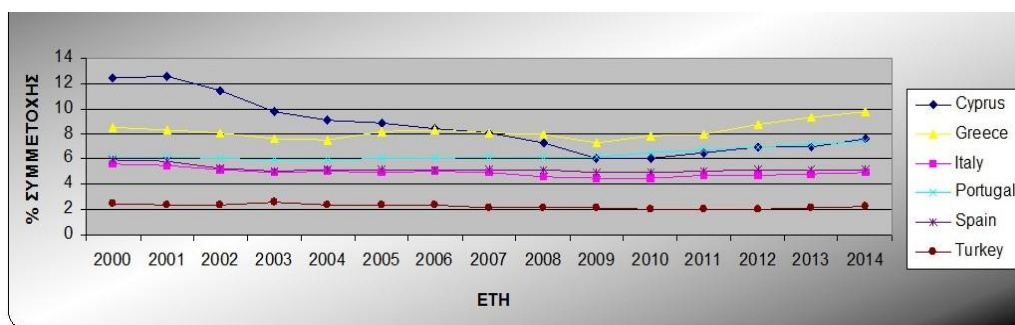
<http://bizexperts.gr/2000-2014-οικονομικές-επιπτώσεις-σε-βασικά/>

Διάγραμμα (2): Άμεση συνεισφορά του Τουρισμού στην Απασχόληση 2000 – 2014 (% συμμετοχής)

<http://bizexperts.gr/2000-2014-οικονομικές-επιπτώσεις-σε-βασικά/>

Διάγραμμα (3): Κεφαλαιακές Επενδύσεις στον Τουρισμό 2000 – 2014 (% συμμετοχής)

<http://bizexperts.gr/2000-2014-οικονομικές-επιπτώσεις-σε-βασικά/>

Στα παραπάνω διαγράμματα έχουν επιλεγεί και αξιολογηθεί από τον αναλυτή τους, στατιστικά στοιχεία που αφορούν χώρες με κοινά χαρακτηριστικά με την Ελλάδα , ως προς την οικονομία τους, την τουριστική τους δυναμική και τα χρόνια προβλήματα διάρθρωσης. Έτσι είναι αρκετά ενδιαφέρον να συγκρίνουμε στοιχεία που αφορούν μεγέθη όπως το ΑΕΠ, η απασχόληση και οι επενδύσεις κεφαλαίου. Στο Διάγραμμα (1) λοιπόν, παρατηρείται σταθερότητα στη συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας όπως και αξιοσημείωτη βελτίωση το έτος 2014, συγκριτικά με τις άλλες χώρες. Οι μεταβολές που σκιαγράφονται στο ΑΕΠ επηρεάζουν κατ' ανάλογο τρόπο και τον τομέα της απασχόλησης στην Ελλάδα. Έτσι από το Διάγραμμα (2) παρατηρούμε ότι οι αυξήσεις στην άμεση συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας τα έτη 2013 και 2014, ακολουθούνται από ανάλογη

αύξηση στην απασχόληση. Πρόκειται για λογικό επακόλουθο λόγω της συρρίκνωσης του συνολικού ΑΕΠ της Ελλάδος και των άλλων οικονομικών κλάδων αλλά και των δυσκολιών που βαρύνουν την οικονομία της χώρας. Πιο μικρές μεταβολές και μεγαλύτερη σταθερότητα καταγράφεται για την Ισπανία, ενώ κοντά στα επίπεδα της Ελλάδας βρίσκεται η Πορτογαλία. Αντιθέτως, μεγαλύτερες διακυμάνσεις παρουσιάζει η Ιταλία ενώ η Τουρκία έχει τη χειρότερη θέση στη συνεισφορά του τουρισμού. Όσον αφορά το Διάγραμμα (3), η Ελλάδα συγκριτικά με τις άλλες χώρες παρουσιάζει μια σταθερή πορεία στις κεφαλαιακές της επενδύσεις.

Ελληνική Τουριστική Ανταγωνιστικότητα

Σύμφωνα με την έκθεση για την «Ταξιδιωτική και Τουριστική Ανταγωνιστικότητα 2015» από τον Οργανισμό World Economic Forum για 141 χώρες, ο δείκτης ταξιδιωτικής και τουριστικής ανταγωνιστικότητας, κατατάσσει την Ελλάδα στην 31^η θέση (8^η η Ιταλία, 15^η η Πορτογαλία, 36^η η Κύπρος και 44^η η Τουρκία). Βέβαια κάθε χώρα που αξιολογείται βρίσκεται σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης και έχει διαφορετική δυναμικότητα στον τουρισμό. Η επίδραση του τουρισμού στην ελληνική οικονομία γίνεται ουσιαστικά εμφανής από τη συμβολή που έχει ο κλάδος στο ΑΕΠ της χώρας.

Τα έτη 2015, 2016 και οι προβλέψεις για το 2017

Το 2015 η Ελλάδα πραγματοποίησε ρεκόρ εσόδων από τον τουρισμό. Αυτό επιτεύχθηκε κυρίως λόγω Αμερικάνων και Βρετανών τουριστών. Σύμφωνα με τη Τράπεζα της Ελλάδος οι ταξιδιωτικές εισπράξεις άγγιξαν τα 14,2 δισεκατομμύρια ευρώ. Παράλληλα ρεκόρ καταγράφηκε και στις αφίξεις ξένων τουριστών με 23,6 εκατομμύρια. Η συνολική συνεισφορά στο ΑΕΠ της χώρας υπολογίστηκε στο 18,5%, ενώ στην απασχόληση στο 23,1%. Μάλιστα, οι συνολικές δαπάνες από τους ξένους τουρίστες έφτασαν τα 14,8 δισεκατομμύρια ευρώ και οι ταξιδιωτικές εισπράξεις κάλυψαν το 82% του ελλείμματος. Όσον αφορά το έτος 2016, στη χώρα μας παρά την αύξηση των αφίξεων σε σχέση με το 2015, τα τουριστικά έσοδα μειώθηκαν. Σύμφωνα με τα στοιχεία, αποτυπώνεται η άποψη ότι η Ελλάδα προσέλκυσε χαμηλού επιπέδου επισκέπτες. Παρά τις αυξήσεις σε επίπεδο αφίξεων λοιπόν, τα έσοδα καταγράφονται μειωμένα. Σύμφωνα με τον σύνδεσμο ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων, η αύξηση στις αφίξεις πραγματοποιήθηκε λόγω προσφορών και εκπτώσεων που δόθηκαν στους επισκέπτες της τελευταίας στιγμής από επιχειρήσεις του κλάδου. Εξαιτίας της πληρότητας που υπήρχε σε κύριες ανταγωνίστριες χώρες στον τουρισμό όπως η Κύπρος και η Ισπανία αλλά και τα εσωτερικά προβλήματα στη Τουρκία, έγειραν το ζυγό των αφίξεων στην Ελλάδα. Ωστόσο στη χώρα μας δεν αξιοποιήθηκε το ζήτημα της ασφάλειας ενώ στη διεθνή τουριστική αγορά δεν διαχειρίστηκε επαρκώς η επιβάρυνση που προήλθε από το προσφυγικό ζήτημα. Παρόλα αυτά, για το έτος 2016 η συμβολή στο ΑΕΠ της χώρας από την τουριστική δραστηριότητα υπολογίζεται περίπου στο 20-25%, χωρίς να υπάρχουν ακριβή μέχρι στιγμής αποτελέσματα. Είναι γεγονός, ότι την ώρα που οι περισσότεροι κλάδοι στην οικονομία της Ελλάδας παρουσιάζουν σημάδια κατάρρευσης, ο τουρισμός παραμένει σταθερή αντλία εσόδων. Ο ΣΕΤΕ τονίζει ότι η αρνητική διακύμανση στα έσοδα του κλάδου δεν αποτυπώνει αντικειμενικά την οικονομική εικόνα, δεδομένης της υπερφορολόγησης.

(www.kathimerini.gr)

(www.newpost.gr)

Σύμφωνα με τον ΣΕΤΕ, για το 2017 οι πρώτες ενδείξεις είναι θετικές. Αυτό διαπιστώνεται λόγω της αυξημένης ζήτησης σε αεροπορικές θέσεις αλλά και των αυξημένων προκρατήσεων. Ωστόσο τα αποτελέσματα θα διαμορφωθούν τελικώς και επισήμως από τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος και από την αξιολόγηση της οικονομίας της χώρας μας. Δεν είναι λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν τη διαμόρφωση δύο ταχυτήτων στον ελληνικό τουρισμό για το 2017. Στην ουσία ως δεύτερη ταχύτητα εννοείται η αδράνεια και η αδυναμία της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας να ανταπεξέλθει στην υπερφορολόγηση του κλάδου και στην αύξηση των υποχρεώσεων. Έτσι παρά τις θετικές προβλέψεις για τις μεγάλες και οργανωμένες μονάδες, υπάρχει φόβος αφανισμού χιλιάδων οικογενειακών επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων στον τουρισμό που αδυνατούν να υποστηρίξουν το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα. Άλλωστε ο ελληνικός τουρισμός δεν αποτελείται μόνο από τις μεγάλες επιχειρήσεις που λειτουργούν στους πιο δημοφιλείς προορισμούς. Καθίσταται αναγκαίο λοιπόν να δημιουργηθούν από το Κράτος, κίνητρα και να προβληθούν οι περιοχές για τη δεύτερη ταχύτητα των επιχειρήσεων. Συμπερασματικά πάντως, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι ο ελληνικός τουρισμός, παρά τις δυσκολίες της χώρας, αποτελεί τον πιο ισχυρό εξαγωγικό τομέα της οικονομίας μας και κάθε χρόνο αποδεικνύεται σωτήριος για τη χώρα. Ένα σημαντικότερο μέρος των δημοσίων και ταμειακών εσόδων οφείλεται στις εισφορές και τους υψηλούς φόρους των τουριστικών επιχειρήσεων. Αναμφισβήτητα, τεράστια συμβολή του τουρισμού υπολογίζεται και στην απασχόληση, ενώ στις πιο απομακρυσμένες περιοχές και τα νησιά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί λυτρωτική.

1.1.3 Φορολογική πολιτική για τον τουρισμό

Η φορολογία του τουρισμού αποτελεί μια νέα μορφή φορολογίας αφού στα παλαιότερα χρόνια ο τουρισμός διεθνώς ήταν απαλλαγμένος από αυτή. Ωστόσο η

ταχεία ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας επέφερε και την φορολογία αυτής και πλέον οι φόροι αποτελούν σημαντικό μέρος του κόστους ενός ταξιδιού. Οι κυβερνήσεις μέσω των φόρων στον τουρισμό αναζητούν νέες πηγές εσόδων για να καλύψουν τυχόν ελλείμματα των προϋπολογισμών τους. Τα εύκολα έσοδα που προκύπτουν από τον τουριστικό κλάδο αλλά και το γεγονός ότι οι φόροι θα πληρωθούν κατά πλειοψηφία από τουρίστες ξένων χωρών, είναι λόγοι που οδήγησαν στην καθιέρωση και στην ανάπτυξη της τουριστικής φορολογίας.

Φορείς και Προορισμός φορολογικών εσόδων

Είτε η κεντρική Κυβέρνηση μιας χώρας είτε η περιφερειακές και τοπικές κυβερνήσεις μπορούν να θεσπίσουν και να επιβάλλουν τουριστικούς φόρους. Για την αποφυγή της υπερβολικής φορολόγησης συνιστάται η κάθετη εναρμόνιση των εν λόγω φόρων. Λόγω του γεγονότος ότι το τουριστικό προϊόν χαρακτηρίζεται από διεθνή χαρακτήρα, απαιτείται η οριζόντια εναρμόνιση των φόρων ώστε να υπάρχει κοινωνική δικαιοσύνη μεταξύ των τουλάχιστον δύο χωρών που συναναστρέφονται τουριστικά. Σε πρακτικό κομμάτι υπάρχουν ειδικές κατηγορίες φόρων που θεσπίζονται με απώτερο σκοπό να χρηματοδοτήσουν δαπάνες του κλάδου μέσω των εσόδων που θα αποφέρουν (π.χ. βελτίωση των αεροδρομικών εγκαταστάσεων μέσω επιβολής φόρων στα αεροπορικά εισιτήρια).

Ταξινόμηση, πεδίο δράσης, τύποι φόρων

Μια γενική κατηγοριοποίηση των φόρων που επιβάλλονται στον τουρισμό είναι η παρακάτω.

- Φόροι εισόδου-εξόδου σε μια χώρα
- Φόροι στα σημεία αφίξεων και αναχωρήσεων
- Φόροι κατανάλωσης
- Φόροι και δασμοί στα καύσιμα
- Φόρος εισοδήματος και επιμορφώσεως
- Φόροι ιδιοκτησίας και φόροι πάνω στα κέρδη των τουριστικών επιχειρήσεων

Οι διαφορές που προκύπτουν από τον αριθμό των φόρων και των φορολογικών συντελεστών όπως και το φορολογικό βάρος που δημιουργείται είναι μεγέθη που

καθορίζουν την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας στην τουριστική βιομηχανία. Οι φόροι μπορούν να ταξινομηθούν ανάλογα με τον φορέα που επιβάλλονται (εάν είναι άτομο ή επιχείρηση). Ο τύπος φόρου που επιβάλλεται κατευθείαν στον τουρίστα ενδεικτικά είναι:

- Φόρος εισόδου-εξόδου
- Επιβαρύνσεις αναχωρήσεως (σύνορα, λιμάνια, αεροδρόμια)
- Φόρος κατανάλωσης (στέγαση, μεταφορά, τροφή, περιβάλλον)

Ο τύπος φόρου που επιβάλλεται στις επιχειρήσεις ενδεικτικά είναι:

- Φόρος για καύσιμα (αεροπορικές εταιρίες)
- Δασμοί εισαγωγών τουριστικού εξοπλισμού
- Φόροι ιδιοκτησίας στα ξενοδοχεία και στις επιχειρήσεις αναψυχής
- Φόροι επί των κερδών

Επιπτώσεις από μια φορολογική πολιτική

Μία ευφυής φορολογική πολιτική στον τουρισμό πρέπει να εξετάζει με προσοχή τις επιπτώσεις που μπορεί να προκληθούν τόσο στη ζήτηση του τουριστικού προϊόντος όσο και στην οικονομία γενικότερα. Από θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις διεθνώς, είναι γνωστό ότι η ζήτηση για τον τουρισμό είναι πολύ ευαίσθητη έστω και σε μικρές μεταβολές στην τιμή του. Από έρευνα του Ολλανδικού Ινστιτούτου προέκυψε το συμπέρασμα ότι η μείωση του ΦΠΑ μπορεί να οδηγήσει σε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Οι αποκλίσεις μεταξύ των χωρών στην

τουριστική φορολογία οδηγούν σε φορολογικό ανταγωνισμό και έτσι προκαλούνται στρεβλώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ελληνική φορολογική πραγματικότητα στον τουρισμό, επιπτώσεις και κίνδυνοι

Σύμφωνα με τον ΣΕΤΕ, η υπέρμετρη φορολογική επιβάρυνση που μαστίζει τον κλάδο του τουρισμού, είναι ο κατεξοχήν αρνητικός παράγοντας που επηρεάζει τα οικονομικά αποτελέσματα που προκύπτουν από αυτόν. Στο 1^ο τεύχος της σειράς μελετών του ΣΕΤΕ «ελληνικός τουρισμός-εξελίξεις και προοπτικές», συμπεραίνεται

ότι οι φορολογικές επιβαρύνσεις των τελευταίων μηνών εξαλείφουν το 50% της ανάκτησης της ανταγωνιστικότητας της χώρας, που είχε επιτευχθεί από την αρχή εφαρμογής των μνημονίων. Είναι γεγονός ότι το 10% της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουρισμού αφαιρέθηκε λόγω της φορολογίας για το 2016. Το 2015 η αυξημένη φορολογία οδήγησε σε απώλειες 2 εκατομμυρίων τουριστών και 1,5 δισεκατομμύριο ευρώ εσόδων, σύμφωνα με τον πρόεδρο του ΣΕΤΕ. Μάλιστα με την αύξηση του ΦΠΑ στις υπηρεσίες διαμονής από το 6% στο 13% , η Ελλάδα κατατάσσεται στην 1^η θέση μεταξύ των ευρωπαϊκών μεσογειακών προορισμών με τον υψηλότερο ΦΠΑ ·πρωτιά καθόλου καλή για τη χώρα μας, μιας και ο τουρισμός αποτελεί τον μοναδικό μοχλό ανάπτυξης που έχουμε, ενώ οι ανταγωνίστριες χώρες θα επωφεληθούν άμεσα έχοντας πολύ χαμηλό ΦΠΑ.

Ποια νησιά απαλλάσσονται της αύξησης ΦΠΑ

Από 1/1/17 αποφασίστηκε από την Κυβέρνηση να ανασταλεί έως 31/12/17 η σκληρή μνημονιακή διάταξη για την κατάργηση των μειωμένων κατά 30% συντελεστών ΦΠΑ, 26 νησιών του Βορειοανατολικού Αιγαίου και της Δωδεκανήσου. Η εν λόγω απόφαση δίνει «ανάσα» στις τοπικές οικονομίες που πλήττουν από την επιδείνωση του προσφυγικού ζητήματος και όχι μόνο. Αυτά τα νησιά είναι η Λέσβος, η Λήμνος, ο Άγιος Ευστράτιος, η Χίος, τα Ψαρά, οι Οινούσες, η Σάμος, η Ικαρία, η Κως, η Κάλυμνος, η Νίσυρος, η Πάτμος, η Λέρος, η Σύμη, η Αστυπάλαια, η Χάλκη και το Καστελόριζο.

Η φορολόγηση σε σχέση με την Τουρκία

Συμπερασματικά αυτό που συμβαίνει με την φορολόγηση κυρίως στα νησιά του Αιγαίου, τα καθιστά μη ανταγωνιστικά σε σχέση με τον τουρκικό τουρισμό. Ίδια ξενοδοχεία προσφέροντας με πολύ χαμηλότερες τιμές έως και 30% στα τουριστικά συγκροτήματα από ότι τα ελληνικά ξενοδοχεία. Εξαιτίας του ότι η έντονη φορολογία έχει εισβάλλει στην διανυκτέρευση των τουριστών, ελαττώνεται ο τουρισμός συγκριτικά με τη Τουρκία. Ωστόσο αποτελεί ευτύχημα η εσωτερική

κατάσταση που επικρατεί στη γειτόνισσα χώρα, αφού ο κόσμος φοβάται να επισκεφτεί την χώρα. Όμως δεν δύναται να αποτελεί επιχείρημα ώστε να αυξάνεται η φορολογία στα νησιά του Αιγαίου. Είναι άλλωστε προφανής η σημασία που έχει η επιβίωση των πληθυσμών των αυτών εθνικά. Η απομόνωση τους, η εξάρτηση τους από τις καιρικές συνθήκες και η περιορισμένη οικονομία τους, επιβάλλει έτσι και αλλιώς ειδικό καθεστώς φορολόγησης.

1.1.4 Φορείς ενίσχυσης του ελληνικού τουρισμού

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουρισμού, καθίσταται αναγκαία η δραστηριοποίηση αλλά και η συνεργασία φορέων που εξειδικεύονται στον κλάδο. Ο ΣΕΤΕ, έχοντας ως κατεξοχήν αποστολή την ανάπτυξη και προώθηση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος, εστιάζει στον εμπλουτισμό αυτού πολιτιστικά και περιβαλλοντικά, στην εξειδίκευση για κάθε Περιφέρεια όσον αφορά τον τουρισμό και στη διασφάλιση της άρτιας επαγγελματικής εκπαίδευσης του έμπυχου δυναμικού τομέα. Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμο να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη χρηματοδότηση για όλες τις Περιφέρειες. Για τον σκοπό αυτό θα ήταν ιδανική η διερεύνηση για την δημιουργία Ειδικού Ταμείου Χρηματοδότησης Επενδύσεων, ώστε να συγκεντρώνονται ιδιωτικά κεφάλαια αλλά και για την μόχλευση των δημοσίων πόρων. Παράλληλα, ενίσχυση για το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του ελληνικού τουρισμού θα ήταν η διαμόρφωση διακριτών Καθεστώτων Κρατικών Ενισχύσεων αποκλειστικά για τις τουριστικές επιχειρήσεις και τη διασφάλιση της οργάνωσης των επιδιωκόμενων γενικών και ειδικών στόχων των σχεδίων ενίσχυσης και της ευθυγράμμισης τους με τους Στρατηγικούς και Επιχειρησιακούς Στόχους των μελετών του ΣΕΤΕ. Απαραίτητη βεβαίως κρίνεται και η βελτίωση της ελκυστικότητας των σχετικών με την τουριστική αγορά, κινήτρων.

Συνεργασία Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα

Η αναγκαία συνθήκη για την μετατροπή του συγκριτικού πλεονεκτήματος του ελληνικού τουρισμού σε ανταγωνιστικό, είναι η συνεργασία δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Συγκεκριμένα, ο Δημόσιος τομέας πρέπει να συμβάλει για την διατήρηση του τουριστικού προϊόντος, σε επίπεδο υποδομών (πχ καθαριότητα) ή σε επίπεδο ασφάλειας και πληροφόρησης. Επιπρόσθετα, καλείται να προσελκύσει επισκέπτες

προβάλλοντας τον προορισμό και να εξυπηρετεί τις επιχειρήσεις, διεκπεραιώνοντας διαδικασίες που αφορούν γραφειοκρατικά θέματα. Είναι φανερό, ότι ο Δημόσιος τομέας εμπλέκεται άμεσα σε πολλούς σημαντικούς τομείς του τουρισμού και οι δράσεις του επηρεάζουν και τις επιχειρήσεις και τους πελάτες αυτών. Έτσι, κρίνεται απαραίτητη η από κοινού υλοποίηση μιας πολιτικής που θα υποστηρίζει τους επισκέπτες και παράλληλα θα ενισχύει τον ελληνικό τουρισμό και την ελληνική οικονομία.

Οι πιο σημαντικοί φορείς και οργανισμοί

- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ): δραστηριοποιείται στην προβολή της Ελλάδας στο εσωτερικό και το εξωτερικό, εποπτεύεται και ελέγχει την τουριστική αγορά
- Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ): μεριμνά για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας του ελληνικού τουρισμού, εκπροσωπεί ενώσεις τουριστικών επιχειρήσεων ή μεμονωμένες τουριστικές επιχειρήσεις
- Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος (ΞΕΕ): μελετά και εφαρμόζει μέτρα για την ενίσχυση των ξενοδοχειακών μονάδων της χώρας, παρέχει στατιστικές πληροφορίες, εκδίδει ενημερωτικά δελτία και συμβουλεύει για θέματα νομικά και οικονομικά τα μέλη του
- Ινστιτούτο τουριστικών ερευνών και προβλέψεων του ΞΕΕ: μη κυβερνητικός φορέας με σκοπό την εκπόνηση μελετών για τα προβλήματα της ελληνικής τουριστικής οικονομίας και παροχή προτάσεων και λύσεων για την ενίσχυση του κλάδου

- Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού: διεθνής φορέας, παρέχει χρηματοδοτικά προγράμματα ανάπτυξης του τουρισμού
- Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών
- Παγκόσμια Ομοσπονδία Ενώσεως Τουριστικών Γραφείων

1.2 Η ελληνική κρουαζιέρα

Ιστορική αναδρομή από τα πρώτα χρόνια ως σήμερα

Η ιστορία της ελληνικής κρουαζιέρας ξεκινά το 1950 όταν μικρής χωρητικότητας πλοία , των τότε υπάρχουσών εταιρειών , ναυλώνονταν από ξένα ταξιδιωτικά γραφεία για τους λεγόμενους «περιηγητικούς πλόες» , τις σημερινές κρουαζιέρες. Το 1954 , 5 ελληνικά σκάφη (Αγαμέμνων , Μεντιτερράνεαν , Δελφίни , Μιαούλης , Κολοκοτρώνης) ναυλώθηκαν από ταξιδιωτικά γραφεία του εξωτερικού για

ολιγοήμερους περιηγητικούς πλόες στις ελληνικές θάλασσες. Το 1955 ο Ε.Ο.Τ (Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού) χρονοναύλωσε το πλοίο Σεμίραμις , με σκοπό να προβάλλει τα ελληνικά νησιά μέσα από τακτικές κρουαζιέρες. Το Σεμίραμις μετασκευάστηκε από τον Ε.Ο.Τ σε περιηγητικό και εκτελούσε διήμερες και πενταήμερες κρουαζιέρες και αποτέλεσε την απαρχή του ελληνικού στόλου κρουαζιερόπλοιων. Από το 1957 κάνουν την εμφάνισή τους και άλλα ναυλωμένα σκάφη από εταιρείες του εξωτερικού , λόγω και της μεγάλης επιτυχίας του Σεμίραμις. Την δεκαετία του 1960 ήταν η περίοδος όπου ο κλάδος άρχισε να αναπτύσσεται ραγδαία με την είσοδο πλοίων υψηλού τουρισμού που ανήκαν στους αδελφούς Τυπάλδου , Καβουνίδη αλλά και της εταιρείας του Αριστοτέλη Ωνάση , Ολυμπιακής. Το 1966 θα ήταν η χρονιά η οποία το ελληνικό κρουαζιερόπλοιο θα έκανε τα πρώτα του ταξίδια και εκτός Μεσογείου. Το Αργοναύτης ναυλώθηκε για τρεις εικοσαήμερες κρουαζιέρες , έχοντας σαν αφετηρία το λιμάνι «Σαν Χουάν» του Πουέρτο Ρίκο και προορισμό είκοσι λιμάνια της Καραϊβικής και της κεντρικής Αμερικής. Η μεγάλη άνθηση που ακολούθησε τις δεκαετίες 1970-1980-1990 υπό την ελληνική σημαία και με προσθήκη πλοίων από αξιόλογες εταιρείες όπως Χανδρή , Παναγόπουλου , Sun Lines , Festival Cruises , Epirotiki Lines , Majestic International Cruises και Louis Cruises (σημερινή Celestyal Cruises) δεν αποτυπώνει σε κανένα βαθμό την σημερινή εικόνα της ελληνικής κρουαζιέρας. Ο 21^{ος} αιώνας βρίσκει την Ελλάδα από πρωτοπόρο σε παγκόσμια κλίμακα στο θεσμό της κρουαζιέρας σε μηδενική βάση , με μόνο μία εναπομείνουσα εταιρεία κρουαζιέρας, την Celestyal Cruises , η οποία βρίσκεται υπό τα συμφέροντα του κύπριου εφοπλιστή Κωστάκη Λοϊζου και κανένα από τα πλοία της δεν φέρει την ελληνική σημαία. Σήμερα ο τομέας της κρουαζιέρας στη χώρα μας εκτός από τα κρουαζιερόπλοια της Celestyal Cruises που έχουν ως αφετηρία λιμάνια όπως του Πειραιά και του Ηρακλείου , βασίζεται κυρίως στις ξένες εταιρείες και στους διερχόμενους επιβάτες. Σε αυτό βοήθησε και η κατάργηση του Καμποτάζ (Cabotage) η οποία έδωσε τη δυνατότητα σε κρουαζιερόπλοια που δεν φέρουν την ελληνική σημαία να χρησιμοποιούν τα ελληνικά λιμάνια ως αφετηρία ή κατάληξη του ταξιδιού τους (home ports) , πλεονέκτημα που μέχρι τότε κατείχαν μόνο πλοία με ελληνική σημαία. Το γεγονός αυτό ευνοεί την αύξηση δραστηριότητας

«homeporting» αλλά δεν ευνοεί την δραστηριότητα κρουαζιερόπλοιων υπό την ελληνική σημαία, όντας μια από τις πιο απαιτητικές και δαπανηρές για τις εταιρείες.

1.2.1 Βασικές μορφές και τμηματοποίηση

Διαχωρισμός Κρουαζιέρων

Οι κρουαζιέρες διαχωρίζονται σε πολλές κατηγορίες, ανάλογα με την υδάτινη περιοχή που λαμβάνουν χώρα, τον προορισμό, τα κοινωνικοοικονομικά κριτήρια και τον σκοπό-ενδιαφέρον του ταξιδιού.

Έτσι οι κατηγορίες με βάση την υδάτινη περιοχή είναι η εξής :

- τοπική
- διεθνής
- παράκτια
- λιμναία
- ποτάμια.

Με βάση τον προορισμό διαχωρίζονται ως εξής :

- εγχώριες
- διεθνής
- υπερατλαντικές.

Με βάση τα οικονομικά κριτήρια :

- πολυτελείς (luxury)
- ποιοτικές (premium)
- μαζικές (mass market)
- οικονομικές (budget).

Με βάση κοινωνικά κριτήρια :

- οικογενειακή κατάσταση
- φύλο
- θρησκεία
- εθνικότητα
- επάγγελμα.

Με βάση τον σκοπό – ενδιαφέρον του ταξιδιού :

- γενικού ενδιαφέροντος
- εξειδικευμένες κρουαζιέρες, δηλαδή θεματικές κρουαζιέρες όπως εν πλω συνέδρια, κρουαζιέρες πολιτιστικού τουρισμού, θρησκευτικές κρουαζιέρες, κρουαζιέρες υγείας, κρουαζιέρες γαστρονομίας, γαμήλιες κρουαζιέρες.

Τύποι κρουαζιερόπλοιων

Όσον αφορά τα κρουαζιερόπλοια αυτά χωρίζονται ανάλογα με το μέγεθός τους αλλά και τις υπηρεσίες που προσφέρουν. Ο παγκόσμιος στόλος κρουαζιερόπλοιων κατηγοριοποιείται σε έξι βασικές κατηγορίες, η καθεμιά με τα χαρακτηριστικά της.

Κατηγορία	Χαρακτηριστικά
SDx-Super Delux	5+ αστέρια
Dix-Delux Plus	5,4+ αστέρια
Dix-Delux	4 αστέρια
Std-Standard	3+,3 αστέρια
Econ-Economy	3- αστέρια

Τύποι καμπινών

Τα περισσότερα κρουαζιερόπλοια διαθέτουν τρεις τύπους καμπινών, όλες επιπλωμένες, με παροχή μίνι μπαρ, τηλεόρασης, τηλεφώνου, χρηματοκιβωτίου, κλιματισμού και πλήρες εξοπλισμένο μπάνιο.

Εσωτερικές καμπίνες : Καμπίνες που δεν διαθέτουν παράθυρο και συνεπώς δεν έχουν θέα προς τη θάλασσα. Βρίσκονται μεταξύ των διαδρομών του κρουαζιερόπλοιου.

Εξωτερικές καμπίνες : Καμπίνες με παράθυρο ή φινιστρίνι πάντα με θέα τη θάλασσα.

Καμπίνες με ιδιωτικό μπαλκόνι : Οι καλύτερες καμπίνες πάνω στο κρουαζιερόπλοιο. Πολλές από αυτές είναι σουίτες και πάντα έχουν θέα προς τη θάλασσα.

Διακρίσεις κρουαζιέρων στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα εκτελούνται κρουαζιέρες τόσο στο Αιγαίο όσο και στο Ιόνιο πέλαγος. Η τουριστική περίοδος για αυτές διάρκειά από τον Απρίλιο έως το Νοέμβριο κυρίως στον ελλαδικό χώρο, ενώ τους υπόλοιπους μήνες ταξιδεύουν εκτός ελληνικών υδάτων. Η κρουαζιέρες αυτές διακρίνονται συνήθως σε τέσσερις κατηγορίες.

Ημερήσιες κρουαζιέρες : Λαμβάνουν τόπο σε όλα τα ελληνικά νησιωτικά συμπλέγματα και σε λιμάνια παράκτιων τουριστικών προορισμών.

Κρουαζιέρες εσωτερικού : Διεξάγονται σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο. Αφετηρία τους ο Πειραιάς κι άλλα μεγάλα λιμάνια με προορισμό αλλά ελληνικά λιμάνια.

Μεικτές κρουαζιέρες : Έχουν ως αφετηρία ελληνικά λιμάνια και ο προορισμός τους δεν περιορίζεται μόνο στα ελληνικά λιμάνια καθώς ταξιδεύουν και σε λιμάνια γειτονικών χωρών όπως η Ιταλία, η Τουρκία και η Κύπρος.

Μεσογειακές κρουαζιέρες : Κρουαζιέρες μεγαλύτερης διάρκειας, συνήθως 12-14 ημερών, με αφετηρία μεγάλα λιμάνια της Ευρώπης που προσεγγίζουν και ελληνικά λιμάνια κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους.

1.2.2 Οικονομικά οφέλη και δομή της αγοράς

Η Ελλάδα είναι από τους δημοφιλέστερους προορισμούς παγκοσμίως για τα κρουαζιερόπλοια αρκετά χρόνια τώρα. Η ατελείωτη ακτογραμμή της με τις πανέμορφες παραλίες, οι κλιματολογικές συνθήκες, η μικρή απόσταση μεταξύ των ελληνικών νησιών και η γεωγραφική της θέση την κατατάσσουν στους πιο ελκυστικούς προορισμούς. Τα κρουαζιερόπλοια που περνούν από τα ελληνικά λιμάνια είναι ένας απ' τους καλύτερους πρεσβευτές για τον τουρισμό και είναι αυτά που φέρνουν σε πρώτη επαφή τους ξένους επισκέπτες με την Ελλάδα, την ιστορία της, την φημισμένη ελληνική φιλοξενία και την σπουδαία πολιτιστική κληρονομιά της. Η κρουαζιέρα συμβάλει έτσι στην ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας και είναι

ταυτόχρονα ο αγγελιαφόρος που μεταφέρει σε όλο τον κόσμο τον σπουδαίο πολιτισμό της χώρας μας.

Ο κλάδος της κρουαζιέρας διαθέτει ένα μοναδικό στοιχείο. Συνδυάζει την ναυτιλιακή δραστηριότητα με την τουριστική, συνεπώς τα κέρδη είναι διπλά. Τα οφέλη είναι πολλά και σε πολλούς τομείς όπως στην βιομηχανία με ναυπηγικές κατασκευές-επισκευές, στο εμπόριο με εισαγωγές – εξαγωγές τροφίμων και τοπικών προϊόντων, στην παροχή υπηρεσιών με εκδρομές, ξενοδοχεία, πρακτορεία ταξιδιών, ιατρικές υπηρεσίες, υπηρεσίες ασφαλείας και στον τομέα της απασχόλησης με στελέχωση πληρωμάτων πλοίων, προσωπικού γραφείων, πρακτορείων, ναυπηγείων, τουριστικών γραφείων, μεταφορικών εταιρειών του προμηθευτές. Ο τοπικός τουρισμός και πολλές μικρές επιχειρήσεις ωφελούνται επίσης από κρουαζιέρες συνήθως μικρής και μεσαίας διάρκειας αφού συνδυάζονται με παραμονή σε ξενοδοχεία, περιηγήσεις στην τοπική κοινωνία και γεύματα σε παραδοσιακές ταβέρνες.

Ενδεικτικό της ενίσχυσης της ελληνικής οικονομίας από τον κλάδο της κρουαζιέρας είναι τα στοιχεία που δημοσιεύθηκαν για την τουριστική περίοδο του 2015 από την Διεθνή Ένωση Κρουαζιέρας Ευρώπης (CLIA). Σύμφωνα με αυτά η συνεισφορά του κλάδου της κρουαζιέρας στην Ελλάδα έφτασε τα 489 εκατομμύρια Ευρώ, με τα άτομα που απασχολήθηκαν να αγγίζουν τις 10.000. Η Ελλάδα έτσι διατήρησε την κατάταξη της ως τρίτος πιο δημοφιλής προορισμός ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης, με το μερίδιο που της αναλογεί να είναι το 13,3 % , ποσοστό που μεταφράζεται σε 4.176.500 επιβάτες. Σημαντικότερα και πιο δημοφιλή λιμάνια αναδείχθηκαν ο Πειραιάς, η Μύκονος, Σαντορίνη, Κέρκυρα και το Κατάκολο, με το λιμάνι του Πειραιά να είναι η αφετηρία της κρουαζιέρας για σχεδόν 1 εκατομμύριο επιβάτες.

1.2.3 Προβλήματα και αποδοτικές πρακτικές για την ανάπτυξη του κλάδου

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο κλάδος της κρουαζιέρας στην Ελλάδα είναι πρωτίστως θέμα υποδομών. Προβλήματα υπάρχουν και με τη νομοθεσία που

αφορά τον κλάδο αλλά και οι ναυτική εκπαίδευση των νέων και η παροχή κινήτρων για να ασχοληθούν με τον θαλάσσιο τουρισμό.

Πιο αναλυτικά, όσον αφορά το πιο σημαντικό κομμάτι, εκείνο των υποδομών, το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας, ο Πειραιάς, που είναι ο κεντρικός σταθμός επιβίβασης και αποβίβασης τουριστών δείχνει να αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα. Το λιμάνι του Πειραιά είναι περιορισμένης χωρητικότητάς τόσο σε αριθμό επιβατών όσο και σε αριθμό πλοίων, σε σχέση με άλλα μεγάλα λιμάνια της Ευρώπης. Η αυξημένη ακτοπλοϊκή κίνηση του Πειραιά γίνεται αιτία για σημαντικές καθυστερήσεις σε αφίξεις και αναχωρήσεις κρουαζιερόπλοιων, ιδιαίτερα σε ημέρες αιχμής, όπου η ταυτόχρονη μετακίνηση και άλλων ταξιδιωτών δημιουργούν ασφυκτικές συνθήκες στο λιμάνι αλλά και στην πόλη, υποβαθμίζοντας το περιβάλλον. Επίσης το θέμα της στάθμευσης είναι σημαντικό ζήτημα για το λιμάνι του Πειραιά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι για να αποβιβάσουν 5.000 επιβάτες από δύο μεγάλα κρουαζιερόπλοια απαιτούνται 100 λεωφορεία, για τα οποία σήμερα δεν υπάρχει ο κατάλληλος χώρος.

Για την ανάπτυξη του κλάδου στην Ελλάδα το πρώτο που χρειάζεται είναι να γίνουν κατανοητά τα οφέλη που υπάρχουν για την οικονομία και την απασχόληση. Τότε μόνο θα καταβληθούν οι ανάλογες προσπάθειες για την ανάπτυξη του κλάδου. Για να γίνει Ελλάδα ακόμα πιο δημοφιλής προορισμός και να προσελκύσει ξένα κρουαζιερόπλοια θα πρέπει να βελτιώσει θεαματικά τις υποδομές των λιμένων της και τις υπηρεσίες που παρέχει, με πρότυπο τα πρωτοπόρα λιμάνια του κόσμου και τις σύγχρονες προδιαγραφές, αλλά και να βελτιώσει τα οδικά δίκτυα γύρω από τα λιμάνια. Η ανάπτυξη των χερσαίων υποδομών είναι επίσης σημαντικό κομμάτι ώστε ο Πειραιάς κυρίως, αλλά κι άλλα λιμάνια να γίνουν πιο ευχάριστα και φιλικά για τους επιβάτες. Σημαντική βελτίωση θα υπάρξει με την δημιουργία αιθουσών υποδοχής, καταστημάτων, εστιατορίων, συστημάτων ασφαλείας και ελέγχων χωρίς καθυστερήσεις και ταλαιπωρίες και την στελέχωση των υπηρεσιών με το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό.

Βελτιώσεις πρέπει να υπάρξουν και στο νομοθετικό πλαίσιο αν επιθυμούμε την ανάπτυξη του κλάδου. Αυτό που ταλαιπωρεί κυρίως την ελληνική κρουαζιέρα είναι το θέμα της σημαίας. Η Ελλάδα δέχεται αθέμιτο ανταγωνισμό από ξένες σημαίες με πιο απλή και ευέλικτη νομοθεσία και βέβαια χαμηλότερου κόστους. Αυτό πρέπει να

αλλάξει ώστε η ελληνική σημαία να γίνει και πάλι κυστική και συμφέρουσα προς τους επενδυτές και τους πλοιοκτήτες. Είναι ανάγκη λοιπόν να εξαλειφθούν η ασάφειες και οι δυσχέρειες της ελληνικής γραφειοκρατίας και σε συνδυασμό με την βελτίωση των υποδομών η ανάπτυξη αυτό το τόσο σημαντικού για την οικονομία κλάδου θα έρθει σύντομα.

1.2.4 Στατιστικά στοιχεία επιβατών και προορισμών κρουαζιέρας

Το 2015 καταγράφηκαν, συνολικά, 4.281 αφίξεις κρουαζιερόπλοιων έναντι 3.826 το 2014 δηλαδή αύξηση κατά 12%. Στην πρώτη δεκάδα των προορισμών βρίσκονται: Πειραιάς, Σαντορίνη, Μύκονος, Κέρκυρα, Κατάκολο, Ρόδος, Ηράκλειο, Κεφαλληνία-Ιθάκη, Πάτμος και Σούδα-Χανιά. Τα στοιχεία του πίνακα που ακολουθεί αφορούν τις επισκέψεις πλοίων και επιβατών κρουαζιέρας σε κάθε λιμάνι ξεχωριστά, επειδή το ταξίδι κρουαζιέρας είναι κυκλικό και οι επισκέψεις πλοίων και επιβατών μπορούν να αφορούν τις αφίξεις σε περισσότερες από ένα προορισμό. Σύμφωνα με τον πίνακα η πρώτη δεκάδα προορισμών (Πειραιάς, Σαντορίνη, Μύκονος, Κέρκυρα, Κατάκολο, Ρόδος, Ηράκλειο, Κεφαλληνία –Ιθάκη, Πάτμος και Σούδα-Χανιά), παραμένουν αμετακίνητα στην κορυφή των προτιμήσεων της αγοράς. Από τον πίνακα φαίνεται επίσης ότι παρ' όλες τις μικρές μετακινήσεις στον πίνακα, ανάδειξη και διατήρηση της θέσης τους τα τελευταία χρόνια και άλλων λιμανιών ως νέοι προορισμοί προτίμησης με ανοδική τάση (Βόλος, Λαύριο, Θεσσαλονίκη, Χίος, Ιτέα, Λήμνος, Σκιάθος).

Πίνακας στοιχείων κρουαζιέρας 2014-2015 συνολικά Ελλάδα

ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ Κ/Ζ 2015	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ Κ/Ζ 2015	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ Κ/Ζ 2014	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ ΕΠΙΒΑΤΩΝ Κ/Ζ 2014
1 ΠΕΙΡΑΙΑΣ	621	980.149	606	1.055.556
2 ΣΑΝΤ/ΝΗ	636	791.927	512	742.553
3 ΜΥΚΟΝΟΣ	600	649.914	441	610.207
4 ΚΕΡΚΥΡΑ	407	647.347	395	672.368
5 ΚΑΤΑΚΟΛΟ	242	459.882	251	584.879
6 ΡΟΔΟΣ	340	342.063	314	311.182
7 ΗΡΑΚΛΕΙΟ	170	219.805	160	242.951
8 ΚΕΦ/ΝΙΑ	112	149.227	79	88.032
9 ΠΑΤΜΟΣ	192	124.476	156	109.429
10 ΧΑΝΙΑ	59	96.612	38	33.304
11 ΒΟΛΟΣ	57	67.096	53	57.829
12 ΝΑΥΠΛΙΟ	62	46.075	46	26.050
13 ΛΑΥΡΙΟ	55	44.815	30	30.493
14 ΚΑΛ/ΤΑ	31	38.549	16	17.951
15 ΑΓ.ΝΙΚ/ΟΣ	52	37.762	66	46.432
16 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	35	26.356	31	19.720
17 ΧΙΟΣ	42	25.229	36	16.963
18 ΜΥΤ/ΝΗ	53	24.894	53	34.150
19 ΣΥΡΟΣ	53	21.986	53	24.012
20 ΚΩΣ	41	18.277	79	42.040
21 ΙΤΕΑ	83	17.851	50	8.309
22 ΣΥΜΗ	36	16.728	48	24.050
23 ΛΗΜΝΟΣ	41	15.787	24	7.657

24 ΜΗΛΟΣ	28	15.394	17	10.362
25 ΚΑΒΑΛΑ	22	12.783	26	13.087
26 ΣΑΜΟΣ	19	10.893	23	24.865
27 ΓΥΘΕΙΟ	23	10.448	20	18.144
28 ΜΟΝ/ΣΙΑ	38	10.391	39	22.068
29 ΣΚΙΑΘΟΣ	23	8.220	14	4.563
30 ΖΑΚΥΝΘΟΣ	8	5.742	13	10.953
31 ΝΑΞΟΣ	23	4.738	16	780
32 ΠΑΡΟΣ	25	3.679	65	7.048
33 ΗΓ/ΙΤΣΑ	6	3.090	13	3.096
34 ΠΥΛΟΣ	11	3.080	9	1.435
35 ΠΑΤΡΑ	3	1.090	2	745
36 ΡΕΘΥΜΝΟ	11	1.076	18	4.220
37 ΚΥΘΗΡΑ	4	1.050	2	395
38 ΠΡΕΒΕΖΑ	5	967	4	1.112
39 ΑΝΔΡΟΣ	2	838	0	0
40 ΣΚΟΠΕΛΟΣ	8	735	4	585
41 ΣΗΤΕΙΑ	1	444	4	2.802
42 ΑΛΕΞ/ΛΗ	1	278	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	4.281	4.957.743	3.826	4.932.373

www.mykonospres.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΞΩΓΕΝΕΙΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑ: ΣΥΡΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ

2.1 Ο εμφύλιος στη Συρία

Η Συρία είναι μια χώρα της μέσης Ανατολής που εκτείνεται μεταξύ της Μεσογείου θάλασσας, της αραβικής ερήμου και του Ευφράτη ποταμού. Τα τελευταία 45 χρόνια την κυβερνάει η δυναστεία των Άσαντ, αρχικά με τον πατέρα Χάφεζ αλ Άσαντ και από το 2000 και μετά από τον γιό και διάδοχό του, Μπασάρ αλ Άσαντ. Η Συρία ήταν μέχρι το ξέσπασμα του πολέμου μια χώρα πρότυπο για την Μέση Ανατολή, οικονομικά ευήμερη, με ιστορία που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από γνωστούς αρχαίους πολιτισμούς. Το βιοτικό επίπεδο των Σύρων δεν είχε καμία σχέση με αυτό των πολιτών των γειτονικών χωρών, καθώς η υψηλή ακαδημαϊκή μόρφωση και η απελευθερωμένη, για τα δεδομένα της μουσουλμανικής χώρας, κοινωνία φανέρωναν επιφανειακά μία υγιή χώρα, στην οποία ζούσαν άνθρωποι διαφορετικών θρησκειών. Ο πόλεμος ξεκίνησε στο εσωτερικό της χώρας μετά από διαδηλώσεις κατά του Άσαντ και συνεχίζεται μέχρι σήμερα, με την εμφύλια σύρραξη να μέτρα σχεδόν 500.000 νεκρούς.

2.1.1 Αιτίες και μέτωπα – συμμαχίες του συριακού εμφυλίου

Η αρχή του συριακού εμφυλίου ήταν η εξέγερση που ξέσπασε στα πλαίσια της Αραβικής Άνοιξης, ένα γενικότερο κύμα διαδηλώσεων και διαμαρτυριών στη Μέση Ανατολή και τη βόρεια Αφρική που ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 2010. Για την καταστολή της εξέγερσης η κυβέρνηση Άσαντ ανέπτυξε στρατό, με αποτέλεσμα πολλές πόλεις να πολιορκηθούν. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την στέρηση στοιχειωδών δικαιωμάτων από την κυβέρνηση των Άσαντ, τη διαφθορά και την χρόνια αδράνεια του καθεστώτος στο ζήτημα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων ήταν αιτίες που οδήγησαν στην εξέγερση. Η τελική αφορμή δόθηκε στις 15 Μαρτίου 2011 όταν δύο μικρές διαδηλώσεις κατά του Μπασάρ αλ Άσαντ στη Δαμασκό, την πρωτεύουσα της Συρίας, καταστάληκαν με την βία από τις δυνάμεις του Άσαντ. Η βίαιη αντιμετώπιση των διαδηλωτών δημιούργησε ακόμα μεγαλύτερη αντίδραση

στο εσωτερικό της χώρας, με την καταστολή από τις δυνάμεις του Άσαντ να είναι πιο επώδυνη αυτή τη φορά. Ο εμφύλιος είχε ξεκινήσει πλέον στη Συρία και ατέλειωτες ημέρες τρόμου, τρομοκρατίας, βιαιοτήτων και αίματος και από τις δύο πλευρές ξημέρωναν. Μερικά χρόνια αργότερα το κλίμα στη Συρία παραμένει το ίδιο, με τις θρησκευτικές διάφορες να είναι ένα στοιχείο που γιγάντωσε την αντιπαράθεση και είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο την καταστροφή της χώρας, αλλά και είναι κύμα προσφύγων που είναι πρωτόγνωρο στα χρονικά της ανθρωπότητας.

Βασικά μέτωπα - συμμαχίες του συριακού εμφυλίου

Από την αρχή του πολέμου μέχρι και σήμερα η Συρία έχει χωριστεί κυρίως σε δύο στρατόπεδα, τις δυνάμεις υπέρ του Άσαντ και τις δυνάμεις κατά του Άσαντ, τα οποία μάχονται χωρίς σταματημό καθημερινά σε μεγάλες πόλεις της χώρας, όπως η πρωτεύουσα Δαμασκός, το Χαλέπι και Παλμύρα η οποία μάλιστα θεωρείται από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς τόπους τον κόσμο. Επίσης μάχες έχουν δοθεί και στις πόλεις Σαέρ, στην επαρχία Χόμς και στην πόλη Ραμιλάν κοντά στην επαρχία της Χασάκα, εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης, αφού βρίσκονται κοντά σε πετρελαιοπηγές. Οι πέντε συμμαχίες – μέτωπα που έχουν σχηματιστεί κατά την διάρκεια του πολέμου είναι οι Κυβερνητικές δυνάμεις, οι αντάρτες, οι Κούρδοι της Συρίας, το μέτωπο Αλ Νούσρα και το Ισλαμικό Κράτος.

Κυβερνητικές δυνάμεις

Ο Μπασάρ αλ Άσαντ ως πρόεδρος της Συρίας ελέγχει τις συριακές ένοπλες δυνάμεις που αποτελούνται από τον στρατό ξηράς, το ναυτικό και την αεροπορία της χώρας. Στο πλευρό τους έχουν παραστρατιωτικές ομάδες φιλικές προς το καθεστώς Άσαντ, τοπικές πολιτοφύλακες Αλαουιτών, Ασσύριους και Χριστιανούς της Συρίας που έχουν συγκροτηθεί στο αποκαλούμενο μέτωπο «Δυνάμεις Εθνικής Άμυνας». Στις δυνάμεις αυτές προστίθενται και μαχητές από το Ιράκ, το Ιράν, το Αφγανιστάν και το Λίβανο. Σημαντική βοήθεια λαμβάνουν και από την σιιτική οργάνωση Χεζμπολάχ η οποία έχει στείλει πάνω από 4000 μαχητές της στην Συρία. Το καθεστώς Άσαντ με τις δυνάμεις που το υποστηρίζουν είναι σε σύγκρουση με

πολλές συμμαχίες ταυτόχρονα, ενώ κατά καιρούς κάνει προσπάθειες να συμμαχήσει και με τους Κούρδους της Συρίας.

Αντάρτες

Τους πρώτους μήνες του συριακού εμφυλίου λιποτάκτες του στρατού και σύροι πολίτες που πήραν τα όπλα συγκρότησαν ως αντάρτες που μάχονται το καθεστώς Άσαντ τον «Ελεύθερο Συριακό Στρατό» (FSA). Ένα μέτωπο πολλών οργανώσεων, άλλων με εθνική εμβέλεια και άλλων καθαρά τοπικών ομάδων υπό έναν οπλαρχηγό, που υποστηριζόταν από την Σ.Αραβία, το Κατάρ και άλλα κράτη του Αραβικού Κόλπου. Σταδιακά και μετά από πολλές μάχες έχασαν την δύναμή τους αφήνοντας χώρο σε πολλές μικρότερες ομάδες μαχητών, κυρίως με ισλαμιστική ιδεολογία. Οι αντάρτες πλέον έχουν δυνάμεις σε ελάχιστες περιοχές και δίνουν μάχες ταυτόχρονα εναντίων του Άσαντ αλλά και του Ισλαμικού Κράτους, ενώ μέρος τους συμμαχεί και με τους Κούρδους.

Κούρδοι της Συρίας

Οι Κούρδοι της Συρίας, καταπιεσμένοι επί χρόνια, επωφελήθηκαν από την αποχώρηση του συριακού στρατού που βρισκόταν στις περιοχές τους για να εγκαθιδρύσουν τοπική διοίκηση που εκτείνεται από την βορειοδυτική έως την βορειοανατολική χώρα. Οι Κούρδοι, με την υποστήριξη των ΗΠΑ, μάχονται κυρίως το Ισλαμικό κράτος. Όταν οι κυβερνητικές δυνάμεις του Άσαντ κατάφεραν να εκδιώξουν αντάρτες από το Χαλέπι, οι Κούρδοι επωφελήθηκαν και κατέλαβαν περιοχές που βρίσκονται κοντά στα τουρκικά σύνορα, γεγονός που δυσαρέστησε σε μεγάλο βαθμό την Τουρκία.

Μέτωπο αλ Νούσρα

Το Μέτωπο αλ Νούσρα ή αλλιώς μέτωπο για την στήριξη των κατοίκων του αλ Σαμ είναι πρώην παρακλάδι της Αλ Κάιντα. Δεν ενεργεί τόσο βίαια όσο το Ισλαμικό Κράτος, στοιχείο που είναι και η βασική διαφορά των δύο οργανώσεων. Ωστόσο έχει χαρακτηριστεί τρομοκρατική οργάνωση και έχει την στήριξη του Κατάρ και της Τουρκίας. Συγκροτείται κυρίως από σύριους τζιχαντιστές και σύριους αντάρτες, που

εντάχθηκαν στις τάξεις του εξαιτίας των οικονομικών μέσων και της δομής που διαθέτει. Με αρχηγό τον Αμπού Μοχάμεντ αλ Τζολάν το μέτωπο αλ Νούσρα το 2015 μαζί με άλλες μικρότερες οργανώσεις συγκρότησε το «Στρατό της Κατάκτησης». Δίνει πολλές μάχες σε περιοχές της Συρίας, κάποιες εκ των οποίων ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος.

Ισλαμικό Κράτος

Η οργάνωση Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και του Λεβάντε (ISIS : Islamic State in Iraq and al-Sham ή ISIL : Islamic State in Iran and the Levant, όπου al-Sham είναι διαφορετική ορολογία για την Συρία και Levant/Λεβάντες ο οποίος είναι ανακριβής γεωγραφικός όρος που αναφέρεται σε μια περιοχή της Μ.Ανατολής και αποτελείται από την Κύπρο, το Λίβανο, τη Συρία, το Ιράκ, την Ιορδανία και το Ισραήλ) το 2014 κηρύττει την ίδρυση χαλιφάτου, σε περιοχές που περιέχονται η Συρία και το Ιράκ, ορίζοντας ως χαλίφη και ηγέτη του τον Αμπού Μπακρ αλ Μπαγκντάντι. Το Ισλαμικό Κράτος είναι η οργάνωση με την καλύτερη δομή, η πιο βάρβαρη και η πιο επικίνδυνη λόγω των ωμοτήτων που διαπράττει. Αποτελείται στο μεγαλύτερο μέρος του από σουνίτες ισλαμιστές, ωστόσο τα τελευταία χρόνια έχουν ενταχθεί και πολλοί μαχητές προερχόμενοι από το εξωτερικό. Πολεμά εναντίον της κυβέρνησης και όλων των μετώπων που βρίσκονται στη Συρία. Πρώην παρακλάδι της Αλ Κάιντα που έχει αποκηρυχθεί από αυτήν ως «ακραίο» και «εξτρεμιστικό» με πολεμιστές έτοιμους να πεθάνουν ακόμα και στο ονόματα των πιστεύω τους. Ο ακριβής αριθμός των μαχητών του παραμένει μυστήριο, κάτι που σε συνδυασμό με την δύναμη του οπλοστασίου του, κάνει το Ισλαμικό Κράτος την πιο επικίνδυνη τζιχαντιστική οργάνωση τον κόσμο. Το Ισλαμικό Κράτος έχει έντονη θρησκευτική ιδεολογία, καθώς μέσω ενός «ιερού πολέμου» (Τζιχάντ) έχει ως στόχο την επιστροφή του Ισλάμ στις πρώτες του ημέρες, απορρίπτοντας όλες τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν κατά τα χρόνια στην θρησκεία. Οι εξτρεμιστές του Ισλαμικού Κράτους πιστεύουν πως ως ηγεσία του Ισλάμ για να φέρουν την αλλαγή που θέλουν πρέπει να γίνει ένας καθαρισμός της μουσουλμανικής κοινωνίας. Αυτός είναι και ο λόγος που είναι τόσο καταστροφικοί και θανατηφόροι στο πέρασμά τους.

Άλλες οργανώσεις που έχουν πάρει μέρος στην εμφύλια σύγκρουση

Αλ Κάιντα

Η αλ Κάιντα, γνωστή και ως αλ Καέντα είναι ένοπλη τρομοκρατική οργάνωση ισλαμιστών που έκανε την εμφάνισή της το 1989. Αποτελεί σήμερα ένα διεθνές τρομοκρατικό δίκτυο, που αποτελείται από πολλές άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις πολυπληθής σε εξτρεμιστές πολεμιστές. Θεωρείται υπεύθυνη για μεγάλο αριθμό τρομοκρατικών επιθέσεων σε όλο τον κόσμο. Ορισμένα από τα αμέτρητα παρακλάδια της βρίσκονται και στην Συρία και λαμβάνουν μέρος στον συριακό εμφύλιο.

Χεζμπολάχ

Η Χεζμπολάχ είναι σιιτική στρατιωτική και πολιτική οργάνωση που έχει ως βάση της το Λίβανο. Συμμετέχει στην κυβέρνηση και στο κοινοβούλιο της χώρας. Οι ένοπλες δυνάμεις της θεωρούνται κίνημα αντίστασης στον αραβικό κόσμο και έχουν χαρακτηριστεί από πολλές χώρες, ανάμεσα σε αυτές οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και το Ισραήλ, ως τρομοκρατική οργάνωση.

2.1.2 Ανάμειξη των ξένων δυνάμεων

Ένα σημαντικό στοιχείο και ίσως το βασικότερο του συριακού εμφυλίου πολέμου είναι ότι υπάρχει μια ενδογενή τάση να ματαιώνεται κάθε προσπάθεια τερματισμού του. Παρά τις ειρηνευτικές συνομιλίες, τις στρατιωτικές επιχειρήσεις και τις ξένες παρεμβάσεις το μόνο που φαίνεται να αλλάζει είναι η ζωή των σύρων πολιτών προς το χειρότερο. Παρόμοιες συγκρούσεις στο παρελθόν είχαν σταματήσει πολύ πιο σύντομα, όταν μια από τις πλευρές που μάχονται εξάντλησε το οπλοστάσιο της ή δέχθηκε ολοκληρωτική συντριβή από την άλλη πλευρά. Στην περίπτωση της Συρίας όμως η μάχη δεν περιορίζεται μόνο σε δύο πλευρές, αλλά αντιθέτως συμμετέχουν πολλά μέρη, γεγονός που λειτουργεί ενάντια στην επίλυση του εμφυλίου. Αυτή η πολυμερής συμμετοχή δυνάμεων είναι τόσο αρνητική για την μάχη ανάμεσα στους βασικούς πολέμιους, την κυβέρνηση και τους αντάρτες, αφού κάθε φορά όποιος από τους δύο αποδυναμώνεται αισθητά, μια ξένη δύναμη είναι δίπλα της για να την

βοηθήσει με χρήματα και πολεμικό εξοπλισμό για να συνεχίσει τη μάχη. Ξένες δυνάμεις όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία,, η Τουρκία και αρκετές ευρωπαϊκές χώρες αντί να βοηθούν στην επίλυση του πιο επώδυνου και καταστροφικού εμφυλίου στην ιστορία, δεν έχουν απλώς εξαφανίσει κάθε πιθανότητα για ειρήνη, αλλά έχουν εισάγει αυτοτροφοδοτούμενος μηχανισμούς που εντείνουν το αδιέξοδο.

Ξένες δυνάμεις που έχουν αναμειχθεί στον εμφύλιο της Συρίας

Η.Π.Α

Οι ΗΠΑ είναι η πρώτη μεγάλη δύναμη που έχει ανάμειξη στο συριακό εμφύλιο, πριν ακόμη αυτός ξεκινήσει. Όπως αποκάλυψε το Wiki Leaks που διέρρευσε πάνω από 7000 απόρρητα έγγραφα, μεταξύ των ετών 2006 – 2010 η ΗΠΑ δαπάνησαν 12 εκατομμύρια δολάρια για να προκαλέσουν προπαγάνδα και διαδηλώσεις εναντίον της κυβέρνησης Άσαντ. Για την στήριξη διαφόρων οργανώσεων και προπαγανδιστικών καναλιών που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην προώθηση αντάρτικων θέσεων κατά της κυβέρνησης δαπάνησαν 6,3 εκατομμύρια δολάρια. Τα υπόλοιπα 6 εκατομμύρια δολάρια δαπανήθηκαν στην στήριξη ακτιβιστών, ανταρτών αλλά και την επιμόρφωση δημοσιογράφων για την επικοινωνιακή διαχείριση της συριακής κρίσης προς όφελος των ανταρτών. Τις διαρροές των WikiLeaks παραδέχτηκε και επιβεβαίωσε ο εκπρόσωπος του State Department, Μαρκ Τόνερ (Mark Toner), βαφτίζοντας την επέμβαση των ΗΠΑ ως «προώθηση της ελευθερίας και της δημοκρατίας» και τους αντάρτες ως «κίνημα πολιτών». Το 2013 με αφορμή μια επίθεση με χημικά που έλαβε μέρος στην πόλη Γούτα, αποφάσισαν να εμπλακούν και με στρατιωτικές δυνάμεις εναντίον του καθεστώτος Άσαντ. Με στόχο να πλήξουν τις κυβερνητικές δυνάμεις ώστε να αποδυναμώσουν τον Άσαντ, οι ΗΠΑ ξεκίνησαν τις επιθέσεις από αέρος με βομβαρδισμούς σε περιοχές που βρίσκονταν κυβερνητικοί και φιλοκυβερνητικοί μαχητές. Τα επόμενα χρόνια με την δύναμη του Ισλαμικού Κράτους να γιγαντώνεται και τους μαχητές του να κερδίζουν περισσότερα εδάφη αλλά και τρομοκρατικές ενέργειες που οργάνωσαν και εκτέλεσαν σε ευρωπαϊκές πόλεις, οι ΗΠΑ οργάνωσαν ξανά αεροπορικές επιθέσεις αυτή τη φορά με στόχο να πλήξουν θέσεις του Ισλαμικού Κράτους. Η τελευταία

επίθεση των ΗΠΑ κατά του Άσαντ έλαβε μέρος τον Απρίλιο του 2017 όταν με απόφαση του προέδρου Ντόναλντ Τράμπ πραγματοποιήθηκε πυραυλική επίθεση στην πόλη Χομς, ύστερα από επίθεση της κυβέρνησης με χημικά αέρια σε αμάχους.

Τουρκία

Η Τουρκία έως και το 2016 δεν είχε κάνει κάποια αξιοσημείωτη στρατιωτική επέμβαση στη Συρία. Τότε, τον Αύγουστο του 2016, οργάνωσε την μεγαλύτερη μέχρι στιγμής, από μέρους της, στρατιωτική επέμβαση. Με την κωδική ονομασία «Ασπίδα του Ευφράτη» αυτή η διασυνοριακή στρατιωτική επιχείρηση έχει ως στόχο την εκδίωξη του Ισλαμικού Κράτους αλλά κυρίως να περιορίσει τις κουρδικές δυνάμεις και να τις εκδιώξει από τις περιοχές που καταλαμβάνουν κοντά στα τουρκικά σύνορα. Ο τουρκικός στρατός με επιθέσεις πεζικού, αεροπορίας και την βοήθεια σύρων ανταρτών προσπαθεί να κερδίσει εδάφη που ελέγχονται από τους Κούρδους. Σύμφωνα και με τούρκους αξιωματούχους ο κύριος στόχος της Τουρκίας είναι να διασφαλιστεί ότι οι Κούρδοι δεν θα επεκτείνουν την επικράτεια που ελέγχουν κατά μήκος της τουρκικής μεθορίου. Οι τούρκοι εκτός από τις επιθέσεις εναντίον των Κούρδων πραγματοποιούν και επιθέσεις εναντίον των πολεμιστών του Ισλαμικού Κράτους, μάχες που γίνονται με την βοήθεια των ΗΠΑ με αεροπορικές επιδρομές και βομβαρδισμούς.

Ρωσία

Η απόφαση της Ρωσίας να επέμβει και ενεργά στο συριακό εμφύλιο είχε προκαλέσει έντονη ανησυχία διεθνώς, καθώς η ανάμειξη μίας ακόμα μεγάλης δύναμης περιπλέκει ακόμα περισσότερο τα πράγματα σε μια ήδη τεταμένη κατάσταση που φαίνεται να βρίσκεται σε αδιέξοδο. Τα τελευταία χρόνια η Μόσχα και το καθεστώς Άσαντ διατηρούσαν καλές σχέσεις αφού βασίζονταν σε κοινά συμφέροντα και στην προσπάθεια διατήρησης του Άσαντ στην προεδρία. Αυτό συνέβαινε καθώς η ύπαρξη ρωσικής βάσης στην Συρία και τα εμπορικά συμφέροντα που ένωναν τις δύο χώρες είχαν φέρει το Ρώσο πρόεδρο, Βλαντιμίρ Πούτιν, στο πλευρό του Άσαντ. Έχοντας συνειδητοποιήσει ότι η μόνη εφικτή και ρεαλιστική

λύση στη Συρία είναι η πολιτική, η εμπλοκή της Ρωσίας στον πόλεμο έγινε απαραίτητη. Ήταν η ευκαιρία της Μόσχας να δείξει στη διεθνή κοινότητα τις δυνατότητές της και να ενισχυθεί διπλωματικά, μετά και την αναποτελεσματικότητα των αμερικάνικων δυνάμεων. Στόχος των ρώσων ήταν να εξαιρεθεί το Ισλαμικό Κράτος, ώστε να ισχυροποιηθεί και πάλι ο Άσαντ, αφού κατά τη γνώμη τους μόνο με μια ισχυρή κυβέρνηση θα επανέλθει ειρήνη στη χώρα. Στα τέλη του 2015 η Ρωσία αποφάσισε να επέμβει και με στρατιωτικές δυνάμεις στην Συρία. Αιτιολογία για την στρατιωτική εμπλοκή ήταν τότε η βοήθεια στις άλλες δυνάμεις ενάντια στο Ισλαμικό Κράτος. Ωστόσο αργότερα φάνηκε πως η επέμβαση των ρώσων λειτούργησε ως στήριγμα στο καθεστώς του σύρου προέδρου Μπασάρ αλ Άσαντ.

Κατάρ – Σαουδική Αραβία

Το μικρό κρατίδιο του Κατάρ που είναι πλούσιο σε φυσικό αέριο είναι ο μεγαλύτερος χορηγός των ανταρτών στη μάχη τους να ρίξουν τον Άσαντ από την προεδρία. Πηγές από την κυβέρνηση του Κατάρ κάνουν λόγο για ποσό που φτάνει τα 3 δις δολάρια ως προσφυγικά βοηθήματα και ανθρωπιστική βοήθεια. Σύμφωνα με το «Ινστιτούτο Διεθνών Ειρηνευτικών Ερευνών» της Στοκχόλμης, το Κατάρ έχει στείλει μεγάλο αριθμό όπλων και στρατιωτικό εξοπλισμό με πάνω από 70 στρατιωτικές πτήσεις στην Συρία. Με την στρατιωτική βοήθεια προς τους αντάρτες το Κατάρ έχει ως στόχο την μελλοντική επιρροή στην διακυβέρνηση της Συρίας.

Η Σαουδική Αραβία είναι επίσης από τους πιο πιστούς υποστηρικτές των ανταρτών. Με πιο εξελιγμένο δίκτυο καταφέρει να προμηθεύει τους αντάρτες με οπλισμό πιο σταθερά από το Κατάρ, μέσω των συνόρων της Ιορδανίας στην νότια Συρία.

2.1.3 Η πρόκληση του προσφυγικού φαινομένου ως απόρροια των γεγονότων

Η διαφορά προσφύγων και μεταναστών

Ο όρος πρόσφυγας σύμφωνα με τον Μεταναστευτικό Κώδικα (Ν. 4251/2014) συμπεριλαμβάνει τα πρόσωπα, πολίτες τρίτης χώρας οι οποίοι δικαιολογημένα και

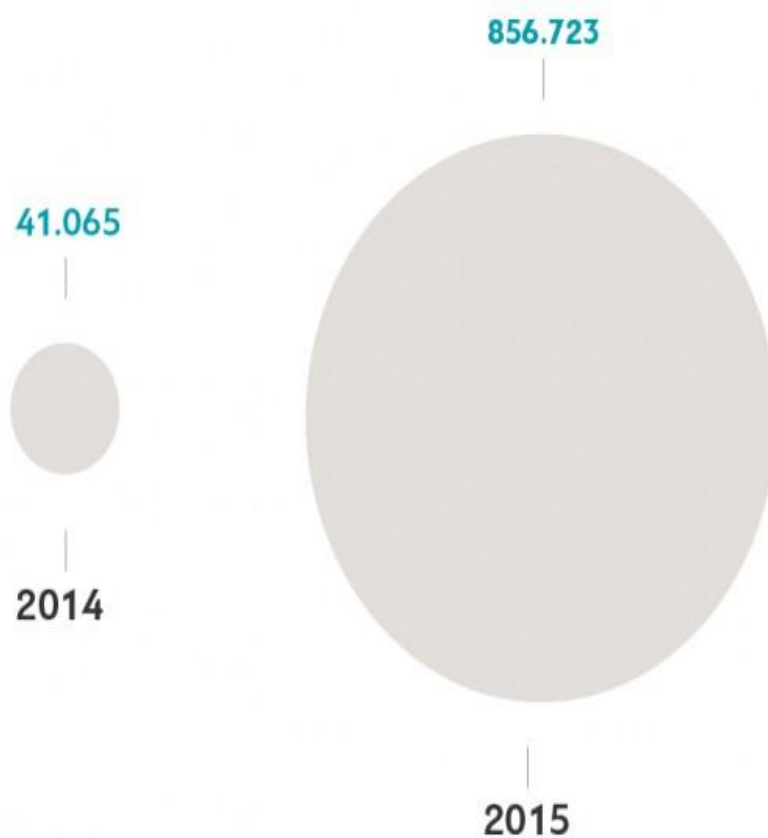
εξαιτίας κάποιων γεγονότων (φόβος δίωξης που αφορά την φυλή, τη θρησκεία, την εθνικότητα, τις πολιτικές πεποιθήσεις) αναγκάζονται να βρίσκονται εκτός της χώρας που έχουν υπηκοότητα. Με την, παράνομη συνήθως, είσοδο τους σε μια ξένη χώρα τα άτομα αυτά υποβάλουν αίτημα για την χορήγηση ασύλου. Αν το αίτημα γίνει δεκτό από την χώρα εγκατάστασης τους τότε θεωρούνται «αναγνωρισμένοι πρόσφυγες» και είναι υπό καθεστώς διεθνούς προστασίας.

Ο όρος μετανάστης, πολιτικός ή οικονομικός, εμπερικλείει τα άτομα που για δικούς τους λόγους εγκαταλείπουν οικειοθελώς την χώρα υπηκοότητάς τους με σκοπό να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα όταν το θελήσουν. Η σημαντικότερη διαφορά στους δύο αυτούς όρους είναι το γεγονός ότι οι πρόσφυγες δεν μπορούν να γυρίσουν στην πατρίδα τους αφού δεν είναι ασφαλείς και κινδυνεύει η ζωή τους, ενώ οι μετανάστες μπορούν οποτεδήποτε να επιστρέψουν στη χώρα τους αφού δεν υπάρχει κίνδυνος για αυτούς.

Τα έτη 2015 – 2016 η Ευρώπη γνώρισε τη μεγαλύτερη μαζική μετακίνηση πληθυσμών μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Περισσότερα από 1 εκατομμύριο πρόσφυγες και μετανάστες έφτασαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με την πλειονότητα αυτών να ήθελε να σωθεί από την φρίκη του συριακού εμφυλίου. Με τον πόλεμο να συνεχίζεται μέχρι και σήμερα οι ροές προσφύγων και μεταναστών μπορεί να έχουν μειωθεί αισθητά αλλά δεν έχουν διακοπεί. Η προσφυγικές ροές των τελευταίων ετών βρήκαν την Ευρωπαϊκή Ένωση απροετοίμαστη τόσο σε επίπεδο φυσικών υποδομών όσο και σε προετοιμασία του πληθυσμού των ευρωπαϊκών χωρών που απορροφούν μεγάλες μάζες προσφύγων και μεταναστών για την κοινωνική ενσωμάτωσή τους. Ως μέτρο αντιμετώπισης η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε τον Κανονισμό του Δουβλίνου, σύμφωνα με τον οποίο οι αιτούντες για άσυλο πρέπει να εγγράφονται στην χώρα υποδοχής τους και όχι στην χώρα που έχουν ως τελικό προορισμό. Στην πράξη όμως το μέτρο αυτό αντί να βοηθά επιδεινώνει την κατάσταση στις χώρες όπου δέχονται μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών, όπως είναι η Ελλάδα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν στηρίζει με τους κατάλληλους και αναγκαίους πόρους την Ελλάδα για να διαχειριστεί τις πληθυσμιακές ροές και εκτός αυτού, σε πολλές περιπτώσεις την απειλεί με απομόνωση και κυρώσεις. Αίσθηση

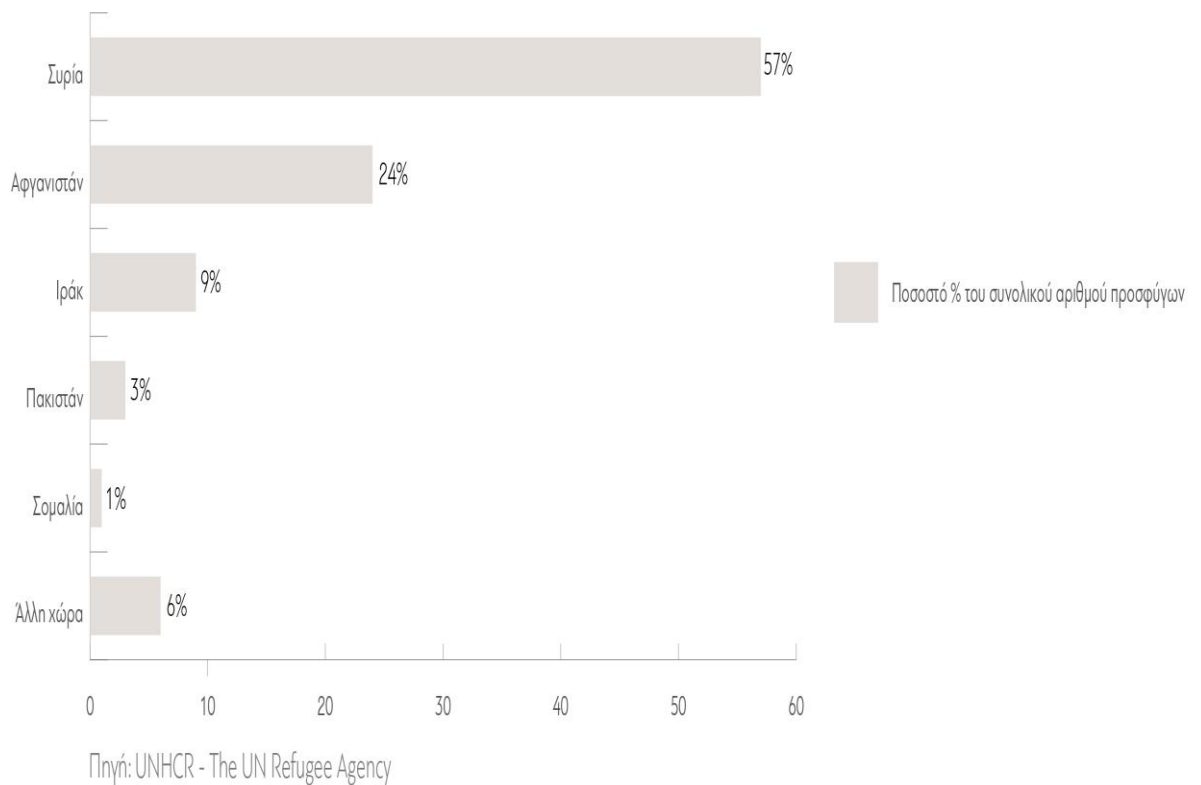
προκαλεί το γεγονός ότι ροές για το 2014 ήταν λίγο πάνω από τις 40.000 ενώ το 2015 άγγιξαν της 900.000 ανθρώπους.

Αριθμός προσφύγων & μεταναστών που κατέφθασαν στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2015

www.publications.europa.eu

Ποσοστό (%) των προσφύγων που κατέφθασαν στην Ελλάδα δια θαλάσσης το 2015, ως προς τη χώρα προέλευσης

www.publications.europa.eu

Οι λανθασμένοι χειρισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενίσχυσαν τον πρόεδρο της Τουρκίας, Ταγίπ Ερντογάν, με αποτέλεσμα να γίνει εκείνος ο βασικός ρυθμιστής των ροών στο Αιγαίο. Έπρεπε να περάσει σχεδόν ένας ολόκληρος χρόνος ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να έρθει σε συμφωνία με την Τουρκία με στόχο να μειωθεί η ανεξέλεγκτη εισροή προσφύγων και μεταναστών μέσω της περιοχής του Αιγαίου. Τα αποτελέσματα ήταν κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικά καθώς από τις 7000 άτομα κατά ημερήσιο μέσο όρο τον Οκτώβριο του 2015 οι ροές μειώθηκαν στα 47 άτομα ημερήσιο μέσο όρο αφίξεων στο τέλος Μαΐου του 2016. Η αισθητή αυτή μείωση στο θαλάσσιο χώρο της Ελλάδας όμως δεν λύνει τα προβλήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η σταθερή εισροή σε όλες σχεδόν τις χώρες και ταυτόχρονα η ανικανότητα να δοθεί μια αποτελεσματική λύση σε ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της σύγχρονης ιστορίας της Ευρώπης, οδηγεί τα κράτη-μέλη σε

εθνικιστικές λύσεις και την ξενοφοβία. Δημιουργεί αίσθηση πανικού και απειλές για οικοδόμηση τειχών με συρματοπλέγματα, κατασχέσεις περιουσιακών στοιχείων των μεταναστών και αντίμετρα σε βάρος των κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει ένα μεγάλο δίλημμα στο θέμα του προσφυγικού, είτε να επιμείνει στο καθαρά εθνικό μοντέλο κράτους, είτε να αποδεχτεί την διαφορετικότητα που προκαλούν οι προσφυγικές ροές και οι λαοί με διαφορετική κουλτούρα που ψάχνουν νέα πατρίδα στα εδάφη της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει νομική και ηθική υποχρέωση να προστατέψει τους ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη. Όμως δεν χρειάζονται προστασία όλα τα άτομα που εισέρχονται στην Ευρώπη. Οι οικονομικοί μετανάστες που εγκαταλείπουν την πατρίδα τους με σκοπό μία καλύτερη ζωή, παρόλο που κάνουν αίτηση για άσυλο στην χώρα μετεγκατάστασής τους, συνήθως αυτό δεν γίνεται δεκτό και τότε η κυβέρνηση της χώρας έχει την υποχρέωση να τους στείλει πίσω στην χώρα καταγωγής τους ή σε άλλη ασφαλή χώρα, μέσω της οποίας έχουν διέλθει.

Χιλιάδες είναι οι άνθρωποι που μέσω της Μεσογείου αναζητούν την "Ιθάκη" τους . Στο ταξίδι αυτό δεν είναι λίγοι εκείνοι που χάνουν τη ζωή τους και δυστυχώς ανάμεσα τους πολλά μικρά παιδιά. Συγκλονιστικά είναι τα στοιχεία του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης για τους ανθρώπους που χάνουν τη ζωή τους, κάθε μέρα που συνεχίζει το εμφύλιο, στα νερά της Μεσογείου. Στην προσπάθειά τους να φτάσουν τις ακτές της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Ισπανίας και της Κύπρου εξαιτίας των ναυαγίων οι νεκροί έχουν ξεπεράσει τις 11.000. Στην Ελλάδα μόνο οι σοροί χωρίς "ταυτότητα" είναι περισσότεροι από 1000. Σχεδόν το 90% των προσφύγων και των μεταναστών στην ύστατη προσπάθειά τους για μια καλύτερη ζωή, πληρώνουν οργανωμένους εγκληματίες και διακινητές για να τους περάσουν από τα σύνορα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αποκαλούνται « παράτυποι» μετανάστες , κάτι που σημαίνει ότι δεν έχουν εισέλθει νόμιμα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε αυτό το τόσο σημαντικό πρόβλημα η Ευρωπαϊκή Ένωση αδυνατεί να δώσει λύση και τα θύματα στις θάλασσες πληθαίνουν και οι δυσκολίες και κακουχίες στις χώρες που έρχονται αυτοί οι άνθρωποι μεγαλώνουν.

2.2 Τουρκική κρίση

Στη σύγχρονη πραγματικότητα, όταν μια χώρα βρίσκεται σε κατάσταση οικονομικής ύφεσης, είναι σπάνιο αυτή να μην έχει τις ρίζες της σε κοινωνικοπολιτικές αιτίες. Η Τουρκία, όπου αποτελεί και τον άμεσο περίγυρο της Ελλάδας, συνιστά, μια τέτοια περίπτωση. Στη γείτονα χώρα η κατάσταση ταλαντώνεται συνεχώς κάτω από την σκιά του αποτυχημένου πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου του 2016, των μαζικών συλλήψεων, των τρομοκρατικών επιθέσεων, του κουρδικού προβλήματος και φυσικά τις πολιτικές επιλογές και βλέψεις του προέδρου της Ταγίπ Ερντογάν. Η στρατηγική ανάμειξη της Τουρκίας στον συριακό πόλεμο, για την προστασία των περιοχών της και τις επεκτατικές προθέσεις της στην Μέση Ανατολή, είναι αναμφισβήτητα ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα που καλείται να χειριστεί μιας και εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες περνούν τα τουρκικά σύνορα ώστε να κατευθυνθούν σε ασφαλέστερους προορισμούς στην Ευρώπη. Κάτι τέτοιο φυσικά δημιουργεί τεράστια οικονομικά προβλήματα, κοινωνική αναταραχή και χρίζει διπλωματικού χειρισμού μεταξύ Τουρκίας και Ευρώπης. Ωστόσο η σχέση των δύο περνάει κρίση. Όλα αυτά έχουν ξεκάθαρο οικονομικό αντίκτυπο στην οικονομία της χώρας, με την τουρκική λίρα να χάνει συνεχώς την αξία της έναντι του δολαρίου. Μάλιστα από το 2013, το τουρκικό χρηματιστήριο έχει χάσει το 60% της αξίας του. Φαινομενικά η Ελλάδα ανήκει σε μια μικρή ζώνη που προς το παρόν έχει την ηρεμία της ή και επωφελείται στην τουριστική οικονομία. Κάτι τέτοιο ωστόσο δεν σημαίνει ότι η χώρα μας μένει ανεπηρέαστη από τα όσα συμβαίνουν στην γειτονική μας χώρα.

2.2.1 Στρατηγική και πρακτικές εξωτερικής πολιτικής

Τα τελευταία χρόνια η Τουρκία έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην κοινωνικοπολιτική επικαιρότητα. Οι κινήσεις του προέδρου της, Ταγίπ Ερντογάν, δημιουργούν διπλωματική ανησυχία και ερωτηματικά για τον χειρισμό της κατάστασης που επικρατεί στην γείτονα χώρα. Εικονικά σχηματίζεται μια εικόνα απομόνωσης και

θυματοποίησης της Τουρκίας, που αποσκοπεί σε γεωστρατηγικά και πολιτικά συμφέροντα. Ο Ερντογάν ακολουθώντας εθνικιστικές πρακτικές, αναζητά κινήσεις που θα ελαφρύνουν τις δυσμενείς εξελίξεις που πλήττουν πολιτικά και οικονομικά τη χώρα. Συγκεκριμένα η Τουρκία έχει στο τραπέζι της εξωτερικής πολιτικής της, προτεραιότητες και θέσεις που την καθιστούν αναμφισβήτητα ένα περίπλοκο χαρτί της διεθνούς πραγματικότητας. Πέρα από τα ελληνοτουρκικά σύνορα και το ζήτημα του Κυπριακού, που κανείς δεν μπορεί να διαβεβαιώσει με σιγουριά ότι έρχονται σε δεύτερη μοίρα λόγω της πληθώρας άλλων προβλημάτων που αντιμετωπίζει, η Τουρκία διαπραγματεύεται συνεχώς τις σχέσεις της με την Δύση.

Πιο πρόσφατη δοκιμασία στη σχέση της με την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η «κρίση της τουλίπας», όπως έχει ονομαστεί. Πρόκειται για την κρίση μεταξύ Ολλανδίας και Τουρκίας και την άμεση υποστήριξη της ΕΕ στην πρώτη. Ουσιαστικά, η στάση της ΕΕ έθεσε και επίσημα το τέλος για την ένταξη της Τουρκίας στην Ένωση. Ωστόσο, η σύγκρουση με την Ολλανδία δεν είναι τυχαία, αφού ο πρόεδρος Ερντογάν προσπαθεί να οικοδομήσει την εικόνα του εχθρού για την Ευρώπη και να αποδυναμώσει την πολιτική ισχύ των αντιπάλων του στη Δύση, με απώτερο σκοπό την αποτροπή οποιασδήποτε αποδοκιμασίας από ευρωπαϊκές κυβερνήσεις στο καθεστώς που επιθυμεί να εγκαθιδρύσει με το δημοψήφισμα του Απριλίου, ενισχύοντας τις εξουσίες στο πρόσωπο του.

Το κουρδικό και η πολεμική εμπλοκή στη Συρία

Το κουρδικό ζήτημα παραμένει αγκάθι για την Τουρκία από τις αρχές της δεκαετίας του 80. Πρόκειται για ένα ζήτημα που προβληματίζει τόσο την πολιτική της χώρας όσο και την κοινή γνώμη. Οι προσπάθειες των πολυάριθμων Κούρδων να γίνουν αυτόνομοι γεννούν διαμάχες και αιματηρές συγκρούσεις εδώ και χρόνια στο εσωτερικό της χώρας. Η τουρκική κυβέρνηση κοντράρεται συνεχώς με το Κουρδικό

Εργατικό Κόμμα (PKK) και επίσημα το έχει αναγνωρίσει ως τρομοκρατική οργάνωση. Τους τελευταίους μήνες η διπλωματία της Τουρκίας έχει στρέψει την προσοχή της να διαμελίσει το κουρδικό κράτος στη Συρία και στο Ιράκ, στα πλαίσια της πολιτικής «καταπολέμησης» των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Η αιματηρή και ανεξέλεγκτη κατάσταση που επικρατεί στην Μέση Ανατολή υποδηλώνει ότι αυτή αλλάζει ριζικά και αυτό αποτελεί ευκαιρία για τους Κούρδους στην προσπάθεια τους να εξασφαλίσουν την ανεξαρτησία τους ή για την δημιουργία μια μορφής συνομοσπονδίας. Έτσι λοιπόν είναι επόμενο η εμπλοκή των Κούρδων στον συριακό πόλεμο. Στην Γενεύη πραγματοποιούνται σύνοδοι και διαπραγματεύσεις ώστε να βρεθεί βιώσιμη λύση για την κατάσταση της Συρίας. Ωστόσο η 3η σύνοδος που θα πραγματοποιούνταν στις 24-1-16 αναβλήθηκε εξαιτίας των τουρκικών ενστάσεων να μην συμμετέχουν εκπρόσωποι των Κούρδων της Συρίας (PYD). Η Μόσχα βέβαια επανειλημμένα είχε τονίσει την σημασία του να παρευρίσκονται και οι Κούρδοι στις διαπραγματεύσεις, κάτι που ματαιώθηκε εξαιτίας των πιέσεων της Άγκυρας. Η Τουρκία καλείται να αντιμετωπίσει τη διαχρονική διαμάχη για την διαχείριση των υδάτων της, το Ισλαμικό Κράτος, τις πολιτικές των σιϊτών, το πρόβλημα του κουρδικό εργατικού κόμματος (PKK) και του κουρδικού κινήματος της Συρίας (PYD), το προσφυγικό και την ρήξη της με τους Ρώσους. Η Άγκυρα πρέπει να βρει τρόπους να διασφαλίσει την σταθερότητα στο εσωτερικό της χώρας, κάτι που εξαρτάται άμεσα από την έκβαση των σχέσεων της με τους Κούρδους και του συριακού πολέμου. Ουσιαστικά, η Τουρκία στον πόλεμο έχει ταχθεί κατά του Άσαντ και με σκοπό να εμποδίσει την επέλαση των Κούρδων στην Μέση Ανατολή. Στις 3-2-16 ο καθεστωτικός στρατός του Άσαντ μαζί με τις συμμαχικές δυνάμεις (σε αυτές βρίσκεται και η Ρωσία) δημιούργησαν πλήγμα στην Τουρκία αφού έκαναν ανέφικτη την διακίνηση αντικαθεστωτικών προς τη Συρία καθώς και να γίνεται ανεφοδιασμός με πυρομαχικά και όπλα προς αυτούς. Συνδυαστικά με τον αποκλεισμό του Χαλεπίου από ρώσικες δυνάμεις, θέτει τον κίνδυνο κατάληψης της πόλης από τον Άσαντ, κάτι που θα ήταν κόντρα στα

τουρκικά συμφέροντα. Με την βοήθεια των Ρώσων, το κουρδικό κίνημα της Συρίας διεύρυνε τα όρια του. Για να διατηρήσει λοιπόν η Τουρκία τον ενεργό της ρόλο στην Μέση Ανατολή, αποφάσισε στρατηγικά να κλείσει τα σύνορα ώστε να εμποδίσει το νέο κύμα προσφύγων. Με τη βοήθεια του Κατάρ και της Σαουδικής Αραβίας δημιούργησε καταυλισμούς προσφύγων κοντά στα σύνορα με τη Συρία. Ανθρωπιστικά αυτό ερμηνεύεται ως διευκόλυνση των προσφύγων να επιστρέψουν στο σπίτι τους όταν τελειώσουν οι εχθροπραξίες αλλά και ως ηθικό μήνυμα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου σύμφωνα με την τουρκική πλευρά απλώς στήνει φράκτες. Πολιτικά εκλαμβάνεται ως στρατηγική πίεση για να στηρίξει η Γερμανία και οι Βρυξέλλες το πλάνο της Άγκυρας, διαφορετικά, σε περίπτωση που το Χαλέπι καταληφθεί από δυνάμεις του Άσαντ, θα κληθούν να αντιμετωπίσουν ένα νέο κύμα προσφύγων που θα ξεπερνάει τους 500.000. Η Τουρκία με την πρόφαση ότι μπήκε στον πόλεμο για να αντιμετωπίσει τους τζιχαντιστές που αποκαλεί απειλή για την χώρα, επιδίωξε να πείσει την Σαουδική Αραβία να στείλει πολεμικά αεροσκάφη, με απώτερο όμως σκοπό να διευρύνει το αντιρωσικό μέτωπο στη Συρία. Η στρατηγική της Άγκυρας και του Ταγίπ Ερντογάν έχει προφανώς επεκτατικές επιδιώξεις και αυτές είναι πάντα συνδεδεμένες με τις διεκδικήσεις του εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου.

Οι τεταμένες σχέσεις με την Ρωσία

Η σχέση της Τουρκίας με την Ρωσία διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τον πόλεμο στην Συρία και την επακόλουθη κρίση. Οι δύο χώρες βρίσκονται σε αντίθετα στρατόπεδα αφού οι Τούρκοι έχουν ταχθεί υπέρ των αντικαθεστωτικών που μάχονται κατά του Άσαντ ενώ οι Ρώσοι μπήκαν στον συριακό πόλεμο το 2015 για να στηρίξουν τον Άσαντ. Από τη στιγμή που η Ρωσία αναμείχθηκε στον πόλεμο, μια σειρά από περιστατικά θα επιδεινώσουν τις σχέσεις των δύο χωρών. Λίγο μετά την επίσημη συμμετοχή της Ρωσίας στην εμφύλια σύρραξη, ρωσικά αεροπλάνα βομβάρδισαν τους υποστηριζόμενους από την Τουρκία αντικαθεστωτικούς πετώντας κατά μήκος των τουρκο-συριακών συνόρων. Η τουρκική πλευρά αναφέρεται σε επανειλημμένη παραβίαση των συνόρων της από ρωσικές

δυνάμεις. Επακόλουθο είναι τον Νοέμβριο του 2015, η Τουρκία να καταρρίψει ρωσικό αεροσκάφος , περιστατικό που προκάλεσε αναβρασμό και έντονο φόβο για αναζωπύρωση του πολέμου. Το Χαλέπι είναι ο διακαής πόθος και των δύο πλευρών, τόσο πολιτικά όσο και στρατιωτικά. Στη σύνοδο κορυφής των G20 που πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο του 2015 στην Αττάλεια, ο Ρώσος πρόεδρος Πούτιν παρουσίασε στοιχεία που απεδείκνυαν λαθρεμπόριο πετρελαίου μεταξύ Τουρκίας και Ισλαμικού Κράτους, φέρνοντας τον Ερντογάν σε πολύ δύσκολη θέση. Τον Δεκέμβριο του 2016, η δολοφονία του Ρώσου πρέσβη Άντρεϊ Καρλόφ γέννησε παγκόσμια ανησυχία για την έκταση του περιστατικού και τους σκοπούς που προκλήθηκε. Ωστόσο, το θανατηφόρο συμβάν δεν όξυνε τις διπλωματικές σχέσεις των δύο χωρών αλλά αντίθετα φάνηκε να οδηγεί σε συμφωνία. Οι δύο χώρες ανεπίσημα συμφώνησαν η Τουρκία να έπαυε να υποστηρίζει αντάρτες που κοντράρουν τα ρωσικά συμφέροντα στη Συρία και η Ρωσία να έπαυε να ενισχύει τα κούρδικα κινήματα όπως επίσης και να επιτρέψει σε Τούρκους στρατιώτες να καταβάλουν εδάφη που έως τώρα ελέγχονταν από Κούρδους.

2.2.2 Εσωτερικά Ζητήματα

Η γείτονα χώρα πλήττεται καθημερινά από μια πληθώρα προβλημάτων στο εσωτερικό της. Είναι γεγονός ότι στην Τουρκία υπάρχει κοινωνικός και οικονομικός αναβρασμός που τα βασικά του συστατικά είναι η τρομοκρατία που μαστίζει και επιδεινώνει την ασφάλεια της χώρας, ο προβληματισμός που έχει επέλθει και υποβαθμίζει το κράτος δικαίου με την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος τον Ιούλιο του 2016 και τα επακόλουθα του και φυσικά η επιδίωξη του Ταγίπ Ερντογάν να ενισχύσει τις εξουσίες του στον μέγιστο βαθμό και να αναδειχθεί από απλό πρόεδρο σε σουλτάνο της Τουρκίας έως το 2029, μέσω του δημοψηφίσματος που πραγματοποιήθηκε στις 16 Απριλίου. Όλα αυτά φυσικά μόνο ανεπηρέαστη δεν αφήνουν την Ελλάδα αφού το μόνο που την χωρίζει γεωγραφικά από την γειτονική χώρα είναι το Αιγαίο πέλαγος.

Οικονομική αποσταθεροποίηση

Η οικονομία της Τουρκίας αποτελεί πλέον ειδική περίπτωση κατατάσσεται ως η πιο εύθραυστη από όλες τις αναδυόμενες οικονομίες, με τους ξένους επενδυτές να

μειώνουν συνεχώς τις θέσεις τους. Το 2015 και το 2016 ήταν καταστροφικές χρονιές για την οικονομία της Τουρκίας αφού η τουρκική λίρα υποχώρησε 15% και 16% αντίστοιχα έναντι του δολαρίου. Μετά την αποτυχία του πραξικοπήματος πέραν των ξένων επενδύσεων, σε καταστολή βρίσκεται και η τουρκική επιχειρηματική δραστηριότητα εντός της χώρας.

Μάλιστα σύμφωνα με αναλυτές, η αύξηση της ανεργίας μαρτυρά πως η οικονομία της Τουρκίας προσπαθεί ακόμα να ορθοποδήσει από τα επακόλουθα της αποτυχημένης απόπειρας. Τα πιο πρόσφατα οικονομικά στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν φανερώνουν την δραματική επιδείνωση και μάλιστα μετά την χρηματοπιστωτική κρίση του 2009, η οικονομία της Τουρκίας βρίσκεται σε μια από τις χειρότερες φάσεις της. Βεβαίως η έντονη αυτή αποσταθεροποίηση αποτελεί αντανάκλαση της πολιτικής κρίσης της χώρας, της ανάμειξης της στον συριακό πόλεμο και των δαπανών της κυβέρνησης του Ερντογάν για να ενισχύσει την οικονομία.

Τρομοκρατία στην Τουρκία

Από το 2016, είναι πλέον γεγονός ότι η Τουρκία βρίσκεται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και μεγάλης ανασφάλειας για τους απλούς κατοίκους, για τους τουρίστες που την επισκέπτονται αλλά και για πολιτικά πρόσωπα είτε της ίδιας της τουρκικής πολιτικής είτε ξένων χωρών. Ένα σύνολο χρονολογημένων τρομοκρατικών ενεργειών μαστίζει και προκαλεί τρόμο στην γείτονα χώρα αφού εκατοντάδες ανθρώπινες ζωές έπεσαν θύματα αδίστακτων τρομοκρατών. Από τις τουρκικές αρχές οι επιθέσεις αυτές χρεώνονται στο Ισλαμικό Κράτος (ISIS), ή στο Κουρδικό Εργατικό Κόμμα (PKK) και σε συνδεδεμένες με αυτό οργανώσεις. Χρονολογικά από το 2016 έως σήμερα έχουν καταγραφεί οι παρακάτω θανατηφόρες τρομοκρατικές

ενέργειες στην Τουρκία που προκαλούν τον θρήνο, τον φόβο και την παγκόσμια ανησυχία.

- 12/1/2016: 12 Γερμανοί τουρίστες σκοτώνονται στην Κωνσταντινούπολη από βομβιστική επίθεση. (Η ευθύνη αποδίδεται στο Ισλαμικό Κράτος)
- 17/2/2016: Αυτοκίνητο με εκρηκτικά στην Άγκυρα σκορπίζει τον θάνατο σε 28 ανθρώπους και τραυματίζει 80. (Την ευθύνη ανέλαβε η κουρδική οργάνωση TAK)
- 13/12/2016: Άλλη μια επίθεση με εκρηκτικά στην Άγκυρα. Αυτή τη φορά σκοτώνονται 35 ανθρώπινες ζωές και τραυματίζονται πάνω από 120. (Η κουρδική οργάνωση TAK αναλαμβάνει και πάλι την ευθύνη)
- 19/12/2016: 4 τουρίστες χάνουν την ζωή τους στην Κωνσταντινούπολη σε βομβιστική επίθεση καμικάζι και τραυματίζονται 36 άνθρωποι. (Υποψίες ότι πίσω από την επίθεση βρίσκεται το Ισλαμικό Κράτος)
- 7/6/2016: Όχημα με εκρηκτικά στοιχίζει την ζωή 11 ανθρώπων στην Κωνσταντινούπολη. (Την ευθύνη ανέλαβε και πάλι η κουρδική οργάνωση TAK)
- 28/6/2016: Τριπλή τρομοκρατική επίθεση με εκρηκτικά στο αεροδρόμιο Αττατούρκ της Κωνσταντινούπολης συγκλονίζει και προκαλεί τον θάνατο 47 ανθρώπων. (Κατηγορίες στο Ισλαμικό Κράτος χωρίς ωστόσο να αναλάβει κάποιος την ευθύνη επίσημα)
- 20/8/2016: 50 ανθρώπινες ζωές χάνονται από επίθεση καμικάζι στο Γκαζιάντεπ . (Η ευθύνη χρεώνεται στο Ισλαμικό Κράτος)
- 26/8/2016: 11 αστυνομικοί σκοτώνονται από βόμβα καμικάζι στην Τσιζρέ. (Το κουρδικό Κόμμα PKK αναλαμβάνει την ευθύνη)
- 9/10/2016: Από έκρηξη φορτηγού μπροστά σε αστυνομικό τμήμα στο Σεμντινλί σκοτώνονται 18 άνθρωποι. (Η ευθύνη χρεώνεται στο PKK)
- 4/11/2016: Πάλι μπροστά σε αστυνομικό τμήμα εκρήγνεται όχημα και κοστίζει τη ζωή σε 9 ανθρώπους.(Η ευθύνη μοιράζεται στο PKK, στο Ισλαμικό Κράτος και στην κουρδική οργάνωση TAK)

- 24/11/2016: Όχημα με εκρηκτικά σκοτώνει 2 ανθρώπους και τραυματίζει 33 στα Άδανα.
- 10/12/2016: Μεγάλη επίθεση στην Κωνσταντινούπολη με 44 ανθρώπους να χάνουν την ζωή τους και 100 να τραυματίζονται. Η επίθεση έγινε με έκρηξη οχήματος κοντά στο γήπεδο της ποδοσφαιρικής ομάδας Μπεσίκτας. (Την ευθύνη ανέλαβε η κουρδική οργάνωση ΤΑΚ)
- 17/12/2016: 14 Τούρκοι στρατιωτικοί σκοτώνονται από βομβιστή στην κεντρική Τουρκία (Την ευθύνη ανέλαβε το Κουρδικό Κόμμα ΡΚΚ)
- 19/12/2016: Ο Ρώσος πρέσβης Άντρεϊ Καρλόφ, δολοφονείται σε μουσείο στην Άγκυρα από Τούρκο αστυνομικό ως εκδίκηση για την τραγωδία στο Χαλέπι της Συρίας.
- 1/1/2017: Σε πολυσύχναστο νυχτερινό κέντρο διασκέδασης της Κωνσταντινούπολης, ένοπλος άντρας αφαιρεί τη ζωή τουλάχιστον 35 ψυχών. (Δεν υπάρχει ανάληψη ευθύνης)

Απόπειρα πραξικοπήματος 15ης Ιουλίου

Το βράδυ της 15ης Ιουλίου του 2016, ξεκίνησε στην Τουρκία απόπειρα πραξικοπήματος, η οποία όμως απέτυχε κι επέφερε μια σειρά γεγονότων που όξυνε την εσωτερική κατάσταση της χώρας και φέρει παρενέργειες έως και σήμερα. Οι πραξικοπηματίες ήταν τουρκικές ένοπλες δυνάμεις του στρατού που αποπειράθηκαν να καταλάβουν την εξουσία από την Κυβέρνηση, όντας δυσαρεστημένοι από το διάταγμα που υπέγραψε ο πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, με το οποίο ουσιαστικά περιόριζε την εξουσία των στρατιωτικών και ενίσχυε τις εξουσίες στο πρόσωπο του πρωθυπουργού. Εκείνη την περίοδο ο στρατός είχε ενισχυμένη εξουσία σε περιοχές με Κούρδους, σε σχέση με την αστυνομία και παραστρατικές μονάδες και το διάταγμα αυτό εξομάλυνε τις σχέσεις του στρατού και της Κυβερνήσεως. Δύο μέρες λοιπόν πριν την απόπειρα, εγκρίθηκε ότι οι Τούρκοι

στρατιώτες έχουν ασυλία από κάθε νομική δίωξη όσο έχουν συμμετοχή σε θέματα εξωτερικής ασφάλειας, όπου οι όποιες διώξεις κατά των διοικητών θα πρέπει πρωτίστως να έχουν την έγκριση του πρωθυπουργού, ενώ εκείνες κατά των χαμηλότερων στελεχών του στρατού θα εγκρίνονται από τους κυβερνήτες των επαρχιών. Η απόπειρα ήταν πολύνεκρη και προκάλεσε τεράστιες ζημιές και αντιδράσεις. Ωστόσο, η κατάσταση τέθηκε σύντομα υπό έλεγχο. Από την κυβέρνηση ακολούθησε μια σειρά από μαζικές συλλήψεις και εκκαθαρίσεις στρατιωτικών έως και 20000. Μάλιστα ο πρόεδρος Ερντογάν δεν δίστασε να θέσει το ζήτημα της θανατικής ποινής ως ανοικτό ενδεχόμενο, παρά τις αντιρρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ΗΠΑ. Παράλληλα απαγορεύτηκαν θρησκευτικές τελετές στις κηδείες των πραξικοπηματιών, απαγορεύτηκε η λειτουργία τηλεοπτικών σταθμών, απολύθηκαν 15000 υπάλληλοι του υπουργείου παιδείας (ανάμεσα τους 1577 πρυτάνεις πανεπιστημίων), ακυρώθηκαν 21000 άδειες ιδιωτικών εκπαιδευτικών ενώ διώξεις έγιναν και σε διαιτητές ποδοσφαίρου. Συνολικά 300 περίπου άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους, 1541 τραυματίστηκαν, ενώ αφαιρέθηκαν τα καθήκοντα 7899 αστυνομικών, 614 χωροφυλάκων, 30 Κυβερνητών σε επαρχίες και 47 Κυβερνητών σε περιφέρειες.

Το δημοψήφισμα της 16ης Απριλίου

Με απόλυτη επιδίωξη του προέδρου Ταγίπ Ερντογάν να ενισχύσει τις εξουσίες του στον μέγιστο βαθμό, οι Τούρκοι πολίτες κλήθηκαν να ψηφίσουν «ΝΑΙ» ή «ΟΧΙ» στη συνταγματική μεταρρύθμιση που τον καθιερώνει επισήμως έως το 2029 ως σουλτάνο της χώρας από απλό πρόεδρο της Τουρκίας. Αυτή η μεταρρύθμιση θα επιφέρει μια από τις μεγαλύτερες αλλαγές στον τρόπο διοίκησης της γειτονικής χώρας εδώ και έναν αιώνα, αφού το πολίτευμα της μετατρέπεται ουσιαστικά από κοινοβουλευτική σε προεδρική δημοκρατία. Έτσι στις 16 Απριλίου, οι Τούρκοι πολίτες δίνοντας δυνατό παρόν συμμετοχής αποφάσισαν σε ποσοστό 51,4% ότι συμφωνούν με την μεταρρύθμιση ενώ το 48,6% ότι διαφωνεί. Το αποτέλεσμα είναι φανερά οριακό και επέφερε μια σειρά από έντονες αντιδράσεις και αμφισβητήσεις όσον αφορά την νομιμότητα της διαδικασίας ψηφίσματος, τόσο από την

αντιπολίτευση όσο και από τον λαό. Φυσικά ούτε ο ίδιος ο Ερντογάν πρέπει να νιώθει ικανοποιημένος ως προς το αποτέλεσμα αφού δεν πέτυχε θριαμβευτική νίκη που εκείνος επιθυμούσε. Μάλιστα η διαδικασία του δημοψηφίσματος στιγματίστηκε με αιματηρό συμβάν με 2 ανθρώπους να χάνουν την ζωή τους σε εκλογικό κέντρο, γεγονός που αντικατοπτρίζει την εμπόλεμη κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία. Από στατιστικές πηγές προκύπτει το αποτέλεσμα ότι στην Άγκυρα και στην Κωνσταντινούπολη όπως και σε περιοχές των Κούρδων, υπερίσχυσε το «ΟΧΙ», ενώ περιοχές φτωχών και λιγότερο μορφωμένων πολιτών στήριξαν το «ΝΑΙ» όπου έκριναν την οριακή νίκη του Ερντογάν. Τα δύο μεγαλύτερα κόμματα της τουρκικής πολιτικής αντιπολίτευσης κατήγγειλαν και επίσημα το αποτέλεσμα και κατηγορούν τους αρμόδιους της διαδικασίας για «νοθεία». Την ώρα που ο τουρισμός της Τουρκίας χάνει συνεχώς τα πλεονεκτήματά του, οι ξένοι επενδυτές διστάζουν να επενδύσουν στην αβέβαιη αγορά και οι Τούρκοι επιχειρηματίες δείχνουν φόβο ως προς το καθεστώς. Το δημοψήφισμα της 16ης Ιουλίου φαίνεται περισσότερο να διχάζει παρά να ενώνει την τουρκική κοινωνία. Τα αποτελέσματα και το μέλλον ωστόσο θα κρίνουν την επιτυχία ή την αποτυχία του προέδρου Ταγίπ Ερντογάν ως απόλυτου αρχηγού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΗΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ

3.1 Οι προσφυγικές ροές στα ελληνικά νησιά

Από το καλοκαίρι του 2015, η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με το πρωτοφανές στα χρονικά προσφυγικό ζήτημα που έχει ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια, λόγω του συριακού πολέμου. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι που ορίζονται ως πρόσφυγες ή μετανάστες, αναζητούν μια καλύτερη και ασφαλέστερη ζωή για εκείνους και τις οικογένειές τους, φεύγοντας μαζικά από την χώρα τους με απώτερο σκοπό να βρεθούν στην Ευρώπη. Το μεγαλύτερο ποσοστό των προσφύγων προέρχεται από χώρες που σπαράσσονται από την βιαιότητα και τα δεινά του εμφυλίου πολέμου, όπως η Συρία, η Σομαλία, το Αφγανιστάν, και η Ερυθραία. Για την συντριπτική πλειοψηφία των προσφύγων η Ελλάδα αποτελεί την ενδιάμεση στάση στον προορισμό τους προς την Ευρώπη και όχι τον τελικό προορισμό. Ωστόσο, η γενική αδυναμία διαχείρισης του φαινομένου από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από την Τουρκία που παίζει καθοριστικό ρόλο στις ροές των προσφύγων, δημιουργεί τεράστια προβλήματα και στους ίδιους τους πρόσφυγες και στις χώρες υποδοχής τους. Η Ελλάδα είναι η χώρα που δέχεται σχεδόν το 95% των προσφύγων και μεταναστών που κατευθύνονται προς την Ευρώπη. Παρόλη την διάθεση των προσφύγων να κατευθυνθούν σε ευρωπαϊκές χώρες, μια σειρά από πολιτικές αποφάσεις, διπλωματικά ζητήματα αλλά και οικονομικά θέματα παρατείνουν την διαμονή τους στην Ελλάδα και κυρίως στα νησιά του Β.Αιγαίου με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σοβαρά κοινωνικά, ανθρωπιστικά και οικονομικά προβλήματα για την χώρα μας. Ωστόσο η αλληλέγγυα στάση που έχει δείξει η χώρα απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα, έχει προκαλέσει παγκόσμια συγκίνηση και θαυμασμό.

3.1.1 Η γενική αδυναμία διαχείρισης και ο ρόλος της σχέσης Τουρκίας-Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ελλάδα αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου των πρωτοφανών προσφυγικών ροών , ειδικά μετά την όξυνση της κρίσης. Η χώρα μας δοκιμάστηκε σκληρά συγκριτικά με τις οικονομικές της δυνατότητες ως προς την διαχείριση αυτού του εξαιρετικά σοβαρού ζητήματος. Παρά την οργανωτική δομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης που προϋποθέτει ότι κάθε πρόβλημα της χώρας μας είναι και πρόβλημα της Ένωσης, οι ευρωπαϊκοί εταίροι καθυστέρησαν να αντιληφθούν την σοβαρότητα με την οποία εξελισσόταν το πρόβλημα στις ελληνικές ακτές. Άλλωστε, αναλογικά με την δυναμική της Ελλάδος αλλά και την οικονομική αδυναμία που ως γνωστόν μαστίζει την χώρα την τελευταία δεκαετία , οι πολιτικές διάσωσης και επίλυσης του προσφυγικού θα έπρεπε να είναι περισσότερο εντατικές και άμεσες για την Ελλάδα. Η αλληλεγγύη στο σύγχρονο γίνεσθαι μπορεί να συγκινεί πληθώρα ανθρώπων, ωστόσο όταν πρόκειται για θέματα ζωής και θανάτου αλλά και απειλή για την ίδια την αλληλέγγυα χώρα όσον αφορά κοινωνικοοικονομικά πλαίσια, οφείλεται τουλάχιστον στις συμβάσεις της Ένωσης να εκτελούνται και να σχεδιάζονται πολύ πιο δραστικές πολιτικές και ενισχύσεις.

Ο ρόλος των ΜΚΟ

Ζητήματα έχουν προκύψει και όσο αφορά τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που έχουν σπεύσει να επέμβουν με βοηθητικό και παρεμβατικό τρόπο στη διευκόλυνση των προσφύγων που έχουν ακολουθήσει την διαδρομή προς τα ελληνικά νησιά ή την υπόλοιπη Ελλάδα και βρίσκονται επί ελληνικό έδαφος. Αλληλέγγυοι και ακτιβιστές αποβιβάζονται σωρηδόν από διάφορα μέρη του κόσμου. Ωστόσο παρά τον βαθμό της φιλανθρωπίας που προκαλεί την συγκίνηση και τον θαυμασμό, έχουν υπάρξει και κατηγορίες ως προς την δράση τους. Μάλιστα, 5 εργαζόμενοι ΜΚΟ είχαν κατηγορηθεί για παράνομη είσοδο μεταναστών στην Ελλάδα, αλλά με παρέμβαση στελεχών της Κυβέρνησης ζητήθηκε η απαλλαγή των κατηγοριών στους εθελοντές. Συχνά όμως παρατηρούνται ανεξέλεγκτες επεμβάσεις των ΜΚΟ, ζήτημα που ουκ ολίγες φορές δημιουργεί αταξία και αμηχανία ως προς την ομαλή διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος. Με την δημιουργία του μητρώου τελικά

έγινε, επισημοποιήθηκαν τουλάχιστον 100 ΜΚΟ μόνο στην Λέσβο. Από αρμόδιες ελληνικές πηγές έχει αμφισβητηθεί η διαφάνεια πολλών από τις ΜΚΟ, αφού είναι άγνωστες οι σκοπιμότητες που εξυπηρετούν ή ακόμα υπάρχουν κατηγορίες για ευκαιριακή συγκρότηση τους μόνο για την απόσπαση χρηματοδοτήσεων και κονδυλίων. Άλλωστε δεν είναι άγνωστο ότι στα πλαίσια του προσφυγικού διακινούνται τεράστια πακέτα χρημάτων είτε μέσω διεθνών οργανισμών όπως ο ΟΗΕ ή η UNESCO είτε μέσω χορηγιών μεγάλων ευρωπαϊκών και αμερικάνικων εταιριών είτε μέσω ανώνυμων ιδιωτών που διακινούν χορηγίες χωρίς να ελέγχονται. Αξιοσημείωτο είναι ότι μεταξύ πολλών ΜΚΟ έχει ξεσπάσει άτυπος πόλεμος. Όλα τα παραπάνω, ασφαλώς συνιστούν κρατικής επέμβασης αλλά και συζήτησης στα πλαίσια της Ένωσης για την διευκόλυνση της διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος και την εξάλειψη τέτοιων φαινομένων .

Ο ρόλος της σχέσης Ευρωπαϊκής Ένωσης- Τουρκίας

Τον Νοέμβριο του 2015 με την επαναπροσέγγιση ΕΕ και Τουρκίας, ουσιαστικά συντελέστηκε και η όξυνση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα αλλά και των προσφυγικών ροών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό ωστόσο προέκυψε από 3 ζητήματα που συνδέονται έμμεσα και άμεσα. Αρχικά επικράτησε η ανάγκη της ΕΕ να προστατευτεί ο χώρος ΣΕΝΓΚΕΝ. Κατά δεύτερον, η γεωγραφική θέση της

Ελλάδας να αποτελέσει την ενδιάμεση πύλη των προσφύγων προς την Ευρώπη αλλά και ως τρίτος παράγοντας η σχέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία που όπως έχει επισημανθεί και σε προηγούμενο κεφάλαιο δεν χαρακτηρίζεται από ομαλότητα. Ουσιαστικά η Τουρκία με την δυνατότητα που έχει να αποτελεί την χώρα που μπορεί να διευκολύνει ή να εμποδίσει τις προσφυγικές ροές ως προς την Ευρώπη και μέσω της Ελλάδας, θέτει πίεση στην ΕΕ για τις μεταξύ τους ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Υπό αυτή την οπτική, το προσφυγικό αποτέλεσε ευκαιρία για την γειτονική μας χώρα. Η γερμανίδα καγκελάρια μάλιστα, αποκάλεσε την Τουρκία ως «εταίρο κλειδί» για την διαχείριση του προσφυγικού σε μακροπρόθεσμο πλάνο, τονίζοντας ότι μέσω της συνεργασίας με την Τουρκία δημιουργούνται οι βάσεις για την νόμιμη μετανάστευση.

3.1.2 Η διαδρομή του Αιγαίου και τα κέντρα φιλοξενίας

Από το καλοκαίρι του 2015 και έπειτα δεν αποτελεί σπάνια εικόνα, οι λέμβοι γεμάτες πρόσφυγες και μετανάστες που διασχίζουν το Αιγαίο με προορισμό τα ελληνικά νησιά (Λέσβος, Χίος, Σάμος κλπ.). Στην καλύτερη περίπτωση καταφέρνουν να φτάσουν ζωντανοί στην Ελλάδα αλλά αμέτρητες δυστυχώς άνθρωποι έχουν πνιγεί στην θάλασσα δίνοντας άνιση μάχη με τα κύματα μη διαθέτοντας ούτε τον ελάχιστο εξοπλισμό ασφαλείας. Όλα αυτά βέβαια ξεκινούν από το γεγονός ότι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες έχοντας ως στόχο στην πλειοψηφία τους ένα καλύτερο και ασφαλέστερο μέλλον, έχουν βάλει πλήρη την Ευρώπη. Σε αυτό το σημείο δημιουργείται και η εύλογη απορία γιατί οι πρόσφυγες επιλέγουν την Ευρώπη και δεν κατευθύνονται προς τις μουσουλμανικές αραβικές χώρες. Ωστόσο, σε αυτό το ερώτημα είναι αξιοσημείωτο να τονιστεί ότι 5 από τις πιο πλούσιες μουσουλμανικές αραβικές χώρες δεν δέχονται να ανοίξουν τα σύνορα τους για τους πρόσφυγες με την πρόφαση ότι φοβούνται την τρομοκρατία. Μάλιστα η Βρετανία ως χώρα έχει δώσει περισσότερα χρήματα από ότι η Σαουδική Αραβία, το Κατάρ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα συνολικά. Βέβαια αξίζει επιπλέον να αναφερθεί ότι για την συνέχιση του πολέμου θεωρούνται υπεύθυνες η Τουρκία, το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία, χώρες που με αποδείξεις έχουν χρηματοδοτήσει τζιχαντιστικές

οργανώσεις για την ανατροπή της σοσιαλιστικής κυβέρνησης της Συρίας. Η Τουρκία από την άλλη έχει στείλει και συνεχίζει να στέλνει υπεράριθμους πρόσφυγες από την Συρία μέσω της Ελλάδας στην Ευρώπη. Πρόκειται άλλωστε για μια πολιτική πίεσης στην ΕΕ για τις ενταξιακές της προσδοκίες όπως ήδη έχει προαναφερθεί. Είναι λοιπόν επόμενο ότι παρά τις προσπάθειες που έχουν γίνει σε επίπεδο συμφωνιών και διαλόγων μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας, οι πρόσφυγες να καταφεύγουν μέσω του Αιγαίου στην προσπάθεια τους να φτάσουν στα πιο κοντινά για αυτούς ελληνικά νησιά.

Τα Κέντρα φιλοξενίας- hot spots

Τα κέντρα φιλοξενίας αποτελούν κέντρα καταγραφής, διαπίστευσης και ταυτοποίησης σε Ελλάδα και Ιταλία και λειτουργούν μέσω εθνικών αρχών και σε συνεργασία με τους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, FRONTEX, EASO, EUROPOL. Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών η δημιουργία αυτών των κέντρων τόσο στα νησιά όσο και στην ενδοχώρα, αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα της Κυβέρνησης λόγω του τριπλού ρόλου τους. Πρώτον διαχωρίζει τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας από τους παράτυπους μετανάστες, ώστε οι πρώτοι να προστατευτούν με διεθνείς και ευρωπαϊκές συμβάσεις αλλά και τον ελληνικό νόμο και οι δεύτεροι να επιστραφούν στη χώρα προέλευσης τους ή στην Τουρκία μέσω της Επανεισδοχής. Δεύτερον, προσφέρει προστασία και στους πρόσφυγες αλλά και

στις τοπικές κοινωνίες από δυσμενείς συνέπειες της έλευσης μεγάλων ή μικρών ομάδων διαφορετικών εθνικοτήτων ή θρησκειών και τρίτον αποτελεί υλοποίηση της υποχρέωσης της Ένωσης της χώρας μας στα πλαίσια της ΕΕ.

Παρακάτω παραθέτουμε μια συνοπτική κατάσταση προσφυγικών ροών στα κέντρα φιλοξενίας σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή για το έτος 2016:

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΤΗΣ 18 / 09 / 2016 - ΩΡΑ 08:00				
ΔΟΜΕΣ & ΧΩΡΟΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ	ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΟΙ	ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΝΕΕΣ ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΩΣ 07:30	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΑΙΓΑΙΟ				
ΛΕΣΒΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	5614	3500	47	
ΧΙΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	3591	1100	46	
ΣΑΜΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	1503	850	35	
ΛΕΡΟΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	702	1000	0	
ΚΩΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ	1715	1000	36	
ΚΑΛΥΜΝΟΣ	6	0	0	
ΡΟΔΟΣ	142	0	0	
ΜΕΓΙΣΤΗ	14	0	0	
ΜΥΚΟΝΟΣ	1	0	0	
ΚΑΡΠΑΘΟΣ	65	0	0	
ΣΥΝΟΛΟ ΝΗΣΙΩΝ	13353	7450	164	
ΒΟΡΕΙΑ ΕΛΛΑΔΑ				
ΔΙΑΒΑΤΑ (ΣΤΡΑΤ/ΔΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ)	956	2500		
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ (ΛΙΜΑΝΙ)	0	0		
ΩΡΑΙΟΚΑΣΤΡΟ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	1316	1500		
ΣΙΝΔΟΣ-ΚΤΗΡΙΟ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	573	600		
ΣΙΝΔΟΣ-ΦΡΑΚΑΡΟΡ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	550	600		
ΚΑΛΟΧΩΡΙ- ΗΛΙΑΔΗ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	487	500		
ΚΟΡΔΕΛΙΟ - ΣΟΦΤΕΧ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	1339	1900		
ΒΑΓΙΟΧΩΡΙ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	199	631		
ΚΤΗΜΑ ΚΟΡΔΟΠΙΑΝΝΗ - ΒΑΣΙΛΙΚΑ	1273	1500		
ΔΕΡΒΕΝΙ-ΑΛΕΧΙΛ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	645	850		
ΔΕΡΒΕΝΙ-ΔΙΟΝ ΑΒΕΤΕ	174	400		
ΣΙΝΑΤΕΧ-ΚΑΒΑΛΑΡΙ (ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)	308	500		
ΣΕΡΡΕΣ (ΠΡΩΗΝ Κ.Ε.Γ.Ε)	520	600		
ΧΕΡΣΟ (ΣΤΡΑΤ/ΔΟ ΜΑΖΑΡΑΚΗ)	1767	4000		
ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ (ΝΕΑ ΚΑΒΑΛΑ)	1975	4200		
ΚΑΒΑΛΑ (ΠΕΡΙΓΙΑΛΙ)	119	270		
ΔΡΑΜΑ (ΔΗΜΟΣ)	200	550		
ΚΟΝΙΤΣΑ (ΔΗΜΟΣ)	167	200		
ΠΙΕΡΙΑ (ΚΤΗΜΑ ΗΡΑΚΛΗΣ)	37	200		
ΠΙΕΡΙΑ (ΠΕΤΡΑ ΟΛΥΜΠΟΥ)	1227	1400		
ΠΡΕΒΕΖΑ - ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΑ (ΣΤΡ/ΔΟ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΑΚΗ)	421	700		
ΔΟΛΙΑΝΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	205	400		
ΚΑΤΣΙΚΑΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	709	1500		
ΤΣΕΠΕΛΟΒΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	142	200		
ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ	0	900		
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΗΜΑΘΙΑΣ (ΣΤΡ/ΔΟ Γ.ΠΕΛΑΓΟΥ)	610	1200		
ΒΕΡΟΙΑ (ΣΤΡ/ΔΟ ΑΡΜΑΤΩΛΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ)	330	400		
ΣΥΝΟΛΟ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ	16249	28201		

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ				
ΕΥΒΟΙΑ - ΡΙΤΣΩΝΑ (ΣΤΡ/ΔΟ ΠΑ)	665	1000		
ΟΙΝΟΗ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) ΒΟΙΩΤΙΑΣ	680	600		
ΦΘΙΩΤΙΔΑ - ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ	496	500		
ΛΑΡΙΣΑ ΚΟΥΤΣΟΧΕΡΟ ΣΤΡ/ΔΟ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ	0	1500		
ΛΑΡΙΣΑ - ΚΥΨΕΛΟΧΩΡΙ (ΣΤΡ/ΔΟ ΖΩΓΑ)	126	600		
ΤΡΙΚΑΛΑ - ΑΤΛΑΝΤΙΚ	276	360		
ΒΟΛΟΣ (ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ)	105	200		
ΣΥΝΟΛΟ ΚΕΝΤΡ. ΕΛΛΑΔΑΣ	2348	4760		
ΑΤΤΙΚΗ				
ΣΧΙΣΤΟ	850	2000		
ΕΛΛΙΩΝΑΣ	2183	2500		
ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	178	200		
ΡΑΦΗΝΑ	101	120		
ΜΑΛΑΚΑΣΑ	888	1500		
ΛΑΥΡΙΟ (ΚΑΤΑΣΚΗΝ. ΑΓΡΟΤ. ΤΡΑΠ.)	320	400		
ΛΑΥΡΙΟ (ΔΟΜΗ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΑΙΤ. ΑΣΥΛΟ ΑΠ)	415	600		
ΠΡΟΒΛΗΤΑ ΣΚΑΡΑΜΑΓΚΑ	3450	3200		
ΣΧΟΛΗ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ	220	346		
ΣΥΝΟΛΟ ΑΤΤΙΚΗΣ	8605	10866		

ΝΟΤΙΑ ΕΛΛΑΔΑ				
ΑΝΔΡΑΒΙΔΑΣ (ΔΗΜΟΣ)	209	300		
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΤ. ΕΛΛΑΔΑΣ	209	300		
ΘΕΣΕΙΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΤΗΣ UNHCR				
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	4638			
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ	2633			
ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ ΣΕ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ	292			
ΚΕΝΤΡΑ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ ΤΗΣ UNHCR	1284			
ΣΥΝΟΛΟ UNHCR	8847	11575		
ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΩΝ ΔΟΜΩΝ		63152		
ΜΗ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΕΣ ΔΟΜΕΣ				
ΓΗΠΕΔΟ BASEBALL	731	1300		
ΓΗΠΕΔΟ HOCKEY	936	1400		
ΧΩΡΟΣ ΑΦΙΞΕΩΝ	802	1400		
ΛΙΜΑΝΙ ΠΕΙΡΑΙΑ	0			
ΣΥΝΟΛΟ ΜΗ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΩΝ ΔΟΜΩΝ	2469			
ΕΚΤΟΣ ΔΟΜΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ (ΕΚΤΙΜΗΣΗ)	8150			
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	60230			
ΕΘΕΛΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ-ΤΡΕΧΟΝΤΟΣ ΜΗΝΟΣ	81			
ΕΘΕΛΟΥΣΙΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ- ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΟΥΣ	3647			

Τα αναγραφόμενα στοιχεία είναι δυναμικά, αναφέρονται στην καταγραφή που διενεργείται στις 08:00 και μπορούν να μεταβάλλονται στη διάρκεια του εικοσιτετράωρου.

Από τον πίνακα γίνεται φανερό ότι στα νησιά του Β.Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Λέρος, Κως) οι φιλοξενούμενοι είναι κατά πολύ περισσότεροι από την χωρητικότητα των κέντρων. Βέβαια αυτό προκύπτει λόγω του ότι οι λέμβοι με τους πρόσφυγες μπορούν να φτάσουν γρηγορότερα σε αυτά τα νησιά από το να κατευθυνθούν κατευθείαν στην Βόρεια ή την Κεντρική Ελλάδα. Ωστόσο πρόκειται για στιγμιαία καταγραφή στατιστικών στοιχείων και οι προσφυγικές ροές που έχουν φιλοξενηθεί και φιλοξενούνται στα κέντρα φιλοξενίας είναι πολύ περισσότερες.

Συνθήκες υγιεινής και παρεμβάσεις

Το ΚΕΕΛΠΝΟ (Κέντρο Ελέγχου και πρόληψης Νοσημάτων) σε έκθεση του με θέμα την κατάσταση των κέντρων φιλοξενίας προσφύγων από την οπτική της δημόσιας υγείας, προς το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής σκιαγράφησε 16 κέντρα φιλοξενίας. Συγκεκριμένα επισημάνθηκε ότι η στέγαση των προσφύγων γίνεται σε αποθήκες εν αχρηστία έπειτα από βιομηχανική χρήση και ότι επικρατεί συσσώρευση εκατοντάδων ανθρώπων σε ενιαίους χώρους, δίχως εξαερισμούς, με αφθονία απορριμμάτων και αποβλήτων, κακές συνθήκες υγιεινής, ανεπάρκεια πόσιμου νερού και κυμαινόμενης ποιότητας και ποσότητας τροφής. Μάλιστα, αναφέρθηκε ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι ότι όλα τα κέντρα βρίσκονται σε πολύ κοντινή απόσταση από εστίες αναπαραγωγής ανωφελών κουνουπιών. Σύμφωνα λοιπόν με την ΚΕΕΛΠΝΟ, η συνοπτική εικόνα των κέντρων είναι ιδιαίτερα ανησυχητική και η επιλογή έγινε δίχως ούτε της απλής γνώμης υγειονομικών υπηρεσιών. Στην έκθεση προειδοποιείται ο άμεσος κίνδυνος εμφάνισης τροφιμογενών και υδατογενών επιδημιών καθώς και μεταδιδόμενων νοσημάτων. Τέλος, στην έκθεσή του το ΚΕΕΛΠΝΟ προτείνει το ολοκληρωτικό κλείσιμο των κέντρων φιλοξενίας.

3.1.3 Η επιρροή του προσφυγικού ζητήματος στα νησιά του Βορείου Αιγαίου

Το Υπουργείο Εσωτερικών στην ενημέρωση του για τα Κέντρα Υποδοχής (hotspots) και των δομών φιλοξενίας στις 7/2/2016, τόνισε ότι επιδιώκεται η συντομότερη δυνατή παραμονή όσων εισέρχονται στα σημεία εισόδου, για την αποφυγή του φαινομένου συγκέντρωσης μεγάλων πληθυσμών προσφύγων, όπως αυτό έγινε το καλοκαίρι του 2015. Συγκεκριμένα, έγινε ειδική αναφορά για τα νησιά των οποίων η οικονομία εξαρτάται άμεσα από τον τουρισμό, θέτοντας άμεσο στόχο την οργανωμένη διαχείριση των κέντρων υποδοχής για την αρμονική συνύπαρξη των προσφύγων και του ντόπιου πληθυσμού. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα επιτευχθεί η πρόληψη φαινομένων που δυσφημούν την χώρα μας στο εξωτερικό από τουρίστες που έχουν επιλέξει τον προορισμό νησιών όπως η Λέσβος, η Χίος, η Σάμος, η Λέρος και η Κως.

Ο τουρισμός στα νησιά υποδοχής

Από το 2015, όπου ξεκίνησε το κύμα των αμέτρητων προσφύγων προς την Ελλάδα και κυρίως τα ελληνικά νησιά του Βορείου Αιγαίου, εκφράστηκαν έντονες ανησυχίες για την έκβαση του τουρισμού και κατ' επέκταση της οικονομίας στα νησιά αυτά. Οι ίδιοι οι δήμαρχοι των νησιών αλλά και ξενοδοχειακοί επιχειρηματίες εξέφρασαν τις διαμαρτυρίες τους για την ανεξέλεγκτη κατάσταση που είχε δημιουργηθεί. Δεν ήταν άλλωστε λίγα τα δημοσιεύματα ξένων μέσων ενημέρωσης που αναπαρήγαγαν τις εικόνες των εκατοντάδων προσφύγων να γεμίζουν τις παραλίες και τα λιμάνια των νησιών, ζώντας την απόλυτη εξαθλίωση και κίνδυνο για την ζωή τους. Ο δήμαρχος της Σάμου σε δηλώσεις του είχε υπογραμμίσει ότι ο τρόπος με τον οποίο αναδεικνύεται το μεταναστευτικό μόνο αρνητική αντίκτυπο μπορεί να έχει αλλά επηρεάζει ακόμη και την αυτόβουλη επιλογή των τουριστών. Η ανεπάρκεια στοιχειωδών δομών και υποστελέχωσης στα σώματα ασφάλειας αλλά και η μη αναλογική συγκέντρωση πληθυσμών προσφύγων σε σχέση με την χωρητικότητα των κέντρων υποδοχής, μόνο δυσφήμιση θα μπορούσε να είναι για τον τουρισμό των νησιών.

Τα επιβαρυμένα νησιά πέραν από τις καλπάζουσες αυξήσεις του ΦΠΑ, το υψηλό ποσοστό ανεργίας, τα περιοριστικά capital controls αλλά και την γεωπολιτική ένταση στο Αιγαίο, δοκιμάστηκαν στην έκτακτη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης εκτελώντας δίχως εθνικό σχέδιο την λειτουργία των κέντρων καταγραφής και ταυτοποίησης. Τα νησιά Κως, Λέσβος, Σάμος, Χίος και Λέρος, που τον χειμώνα του 2016 ξεπέρασαν κάθε τους δυνατότητα και προσπάθησαν να ανταπεξέλθουν στην ξαφνική δοκιμασία των προσφυγικών ροών που μαζικά κατέφταναν στα νησιά αυτά, έχασαν τεράστια ποσοστά της τουριστικής τους οικονομίας έως και σε ποσοστό 60%. Παρά τις δεσμεύσεις της Κυβέρνησης και τις ανακοινώσεις του ΣΕΤΕ για την οργανωτική δομή που θα πρέπει να ισχύσει στα hot spots για την ομαλή διεκπεραίωση του πρωτοφανούς φαινομένου, η εικόνα που έφτανε στο εξωτερικό δεν μπορούσε ούτε να κρυφτεί αλλά ούτε και να εξωραϊστεί. Στην Λέρο των συνολικά 8000 κατοίκων κατέφταναν συνολικά περίπου 500 πρόσφυγες την ημέρα. Οι προκρατήσεις ακυρώνονταν με ταχείς ρυθμούς ως φυσικό επόμενο της ανεξέλεγκτης κατάστασης. Στην Μυτιλήνη σε σύγκριση με το 2015 η πτώση έφτασε μέχρι και το 90%. Το ίδιο και στην Χίο όπου οι προκρατήσεις μειώθηκαν έως και 60% ενώ οι τουρίστες που επέλεξαν το νησί κυρίως από το Βέλγιο και την Ελβετία, δίσταζαν να επισκεφτούν το νησί για εκείνο το καλοκαίρι. Οι αρμόδιοι τουρισμού της Χίου εξέφρασαν την έντονη δυσαρέσκεια τους παρατηρώντας καθημερινά τους υποψήφιους επισκέπτες να συνδέουν το νησί με το προσφυγικό ζήτημα. Η πρόεδρος Ξενοδόχων της Κω χρέωσε την μείωση της τάξης του 40% στην προσφυγική κρίση, τονίζοντας ότι το νησί υπέστη μεγάλη οικονομική απώλεια, καλύπτοντας ευρωπαϊκά και κυβερνητικά κενά. Τέλος, οι ξενοδόχοι της Σάμου αμφισβητούν την δελεαστικότητα που προκαλούσε στους ξένους επισκέπτες το Αιγαίο πέλαγος . Μάλιστα για το εν λόγω νησί καταγράφηκαν άμεσες ακυρώσεις πτήσεων charter από γνωστό πολωνικό πρακτορείο που έφταναν μέχρι και το 100%.

3.2 Οι επιδράσεις στον ελληνικό χώρο

Τα τελευταία χρόνια η Τουρκία έχει μετατραπεί σε μια χώρα με έντονα προβλήματα στο εσωτερικό της. Από διαδηλώσεις πολιτών εναντίων αστυνομικών δυνάμεων σε βίαια αντίμετρα της κυβέρνησης, τρομοκρατικές ενέργειες που στοίχισαν τη ζωή σε χιλιάδες αθώους πολίτες και έσπειραν τον τρόμο σε ακόμα περισσότερους, μια απόπειρα των ενόπλων δυνάμεων να αναλάβουν την διακυβέρνηση με πραξικόπημα και η μεθοδευμένη προσπάθεια του Ρετζέπι Ταγίπ Ερντογάν να πάρει κάθε εξουσία στα χέρια του, είναι μια σειρά γεγονότων που δεν απασχολούν μόνο την γείτονα χώρα αλλά ξεπερνά και τα σύνορα της Ευρώπης ολόκληρης.

3.2.1 Συνέπειες του τουρκικού πραξικοπήματος στην οικονομία της Ελλάδας

Η απόπειρα πραξικοπήματος που συνέβη στην Τουρκία κατά τις βραδινές ώρες της 15^{ης} Ιουλίου και τις πρώτες πρωινές ώρες της 16^{ης} Ιουλίου του 2016 δεν είχαν συνέπειες μονάχα για την γείτονα χώρα αλλά και για την Ελλάδα. Μετά το τέλος της απόπειρας πραξικοπήματος ο πρόεδρος της Τουρκίας, Ρ.Τ Ερντογάν προχώρησε σε μεγάλης κλίμακας εκκαθαρίσεις του κρατικού μηχανισμού με αποτέλεσμα οι αρχές ασφαλείας και η ακτοφυλακή της χώρας να αποδυναμωθούν αισθητά. Ως επακόλουθο της αποδυνάμωσης αυτής, σύμφωνα με τον Οργανισμό Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex), οι τουρκικές αρχές δεν ήταν σε θέση να συγκρατήσουν πρόσφυγες που ήθελα να φύγουν για την Ελλάδα και την υπόλοιπη Ευρώπη. Η Frontex ασχολείται και με το ζήτημα της ταυτοποίησης των προσφύγων που καταφέρνουν να φύγουν από την Τουρκία, η οποία δεν είναι καθόλου ικανοποιητική, γεγονός που προκαλεί πολλά προβλήματα κυρίως στην Ελλάδα όπου πολλοί από τους πρόσφυγες καταγράφονται σε hot spot. Τις πρώτες μέρες μετά την απόπειρα πραξικοπήματος στην Τουρκία, η Λέσβος ήταν το νησί στο οποίο παρατηρήθηκε κατακόρυφη αύξηση ροών προσφύγων και μεταναστών. Μέσα σε 48 μόλις ώρες κατάφεραν να περάσουν στην Λέσβο 276 πρόσφυγες και μετανάστες, με τον αριθμό αυτών να ξεπερνά τους 500 το πρώτο δεκαήμερο. Την ίδια ώρα οι ροές προσφύγων και μεταναστών στη Χίο, τη Σάμο και τα Δωδεκάνησα

ήταν σχεδόν μηδενικές. Στελέχη των διωκτικών αρχών αποδίδουν την απόκλιση των ροών στο γεγονός ότι απέναντι από τα νησιά αυτά λειτουργούν την εποχή αυτή μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες που αποτρέπουν την δράση των μεταφορέων. Αυτό δεν συμβαίνει στη Λέσβο όπου σε συνδυασμό με την ανικανότητα των τουρκικών αρχών τα κυκλώματα των μεταφορέων επιχειρούν χωρίς προβλήματα. Ένα μήνα περίπου μετά την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος οι ροές προσφύγων και μεταναστών αυξήθηκαν σε ποσοστό 76% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πριν από αυτό, με αποτέλεσμα οι φιλοξενούμενοι σε hotspot των νησιών του βορειοανατολικού Αιγαίου να ξεπεράσουν τις 10.000. Για την αποσυμφόρηση των νησιών αυτών η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε σε μετακίνηση των προσφύγων και των μεταναστών, των οποίων εκκρεμεί η σε δεύτερο βαθμό εξέταση χορήγησης ασύλου, σε hot spot της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Σαν να μην έφτανε η ραγδαία αύξηση των ροών, ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρ.Τ. Ερντογάν, απείλησε επανειλημμένως τον έλληνα πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα με караβάνια προσφύγων και παράνομων μεταναστών, μετά την απόρριψη του αιτήματός του από τον Άρειο Πάγο για έκδοση των 8 τούρκων στρατιωτών που ξέφυγαν μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα.

Το αποτυχημένο πραξικόπημα στην Τουρκία όμως, εκτός από πρόσφυγες και παράνομους μετανάστες, προσφέρει στην Ελλάδα και μια ελπίδα τόνωσης του ελληνικού τουρισμού. Ένας από τους μεγαλύτερους ανταγωνιστές της Ελλάδας στον τουριστικό τομέα δείχνει να εξαφανίζεται από το τοπίο, με τον τρόπο και την αβεβαιότητα να επηρεάζει τους πιθανούς επισκέπτες αλλά και όσους βρίσκονταν στην Τουρκία κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος. Λίγες εβδομάδες μετά την απόπειρα πραξικοπήματος τα παραθεριστικά θέρετρα της Μ.Ασίας άδειασαν. Ολόκληρα γκρουπ Βρετανών και Γάλλων τουριστών πλήρωναν πλουσιοπάροχα για να περάσουν από την Αλικαρνασσό στα απέναντι ελληνικά νησιά και πίεζαν τους τουριστικούς πράκτορες να τους βγάλουν από την Τουρκία. Οι ακυρώσεις κρατήσεων ξεπέρασαν το 80% για το τρίμηνο που ακολούθησε και η

Κωνσταντινούπολη βίωσε σημάδια τουριστικής ερήμωσης. Επίσης τουριστικά πακέτα για το 2017 που κανονικά θα έπρεπε να κλείνονται μέχρι τον Οκτώβριο αναβλήθηκαν, με τα γεγονότα και τα έκτροπα που συνέβησαν να επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τους τουρίστες. Όλο αυτό το κλίμα αφήνει ανοιχτό ένα μεγάλο κενό τουριστικής ζήτησης που πρέπει να καλυφθεί, με τα ελληνικά νησιά να διεκδικούν μεγάλο αριθμό τουριστών από την Ευρώπη και την Ρωσία. Υπάρχει όμως και ο τομέας της κρουαζιέρας ο οποίος παρά την σύντομη άνοδο που παρουσίασε σε αφίξεις τους μήνες μετά την απόπειρα πραξικοπήματος εξαιτίας της αναγκαστικής αλλαγής δρομολογίων από τουρκικά λιμάνια στα ελληνικά, σύμφωνα με τουριστικούς πράκτορες μπορεί να επηρεαστεί από την κατάσταση στην γείτονα χώρα. Ήδη μεγάλες εταιρείες του κλάδου ακυρώνουν προσεγγίσεις σε ελληνικά λιμάνια, καθώς τα λιμάνια της Τουρκίας και κυρίως της Κωνσταντινούπολης, «πωλούνται» ως «πακέτο» με τα ελληνικά. Προς το παρόν ο Πειραιάς, η Ρόδος, η Κρήτη και το Κατάκολο φαίνεται να μην επηρεάζονται από αυτήν την κατάσταση. Ωστόσο υπάρχουν και εταιρείες που αντί να ακυρώσουν όλο το πακέτο κρουαζιέρας, αλλάζουν τα λιμάνια προσέγγισης και αντί για την Τουρκία ανακοίνωσαν ότι θα επισκεφθούν ελληνικά νησιά, γεγονός που θα τονώσει την τοπική οικονομία.

Ένας κλάδος που γνωρίζει τεράστια άνθηση είναι τα ακίνητα. Με τις εκκαθαρίσεις στην Τουρκία να συνεχίζονται πλούσιοι Τούρκοι αγοράζουν ασταμάτητα ακίνητα στην Ελλάδα. Η ανησυχία που τους προκαλεί ηγεμονική στάση του προέδρου Ερτογάν τους έχει αναγκάσει να προετοιμάζονται αν τα πράγματα χειροτερέψουν στη χώρα τους. Η Ελλάδα προσφέρει πολυτελείς κατοικίες για επενδύσεις άνω των 250.000 € και μέσω των ακινήτων οι Τούρκοι βρίσκουν διέξοδο για την προστασία των ίδιων και των παιδιών τους. Μεγάλα κτηματομεσιτικά γραφεία κάνουν λόγο για αύξηση 50% του ενδιαφέροντος από Τούρκους τον τελευταίο χρόνο, ιδιαίτερα μετά τον Ιούλιο όταν η ζήτηση κορυφώθηκε.

3.2.2 Το τουρκικό δημοψήφισμα , τα θετικά και τα αρνητικά για την χώρα μας

Το δημοψήφισμα της 16^{ης} Απριλίου 2017 έδειξε ότι το 51,41% των Τούρκων υπήκων έδωσαν στον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν όλες τις εξουσίες της χώρας. Αυτό είχε πολλές αρνητικές επιπτώσεις στο εσωτερικό της χώρας, ωστόσο για την Ελλάδα τα πράγματα μπορεί να είναι τελείως διαφορετικά. Σύμφωνα με τον πρόεδρο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), κ.Ανδρέα Ανδρεάδη το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος έχει θετική εξέλιξη για την Ελλάδα. Παρόλο που η νίκη του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ήλθε οριακά και αμφισβητείται από την αντιπολίτευση, ο τούρκος πρόεδρος πήρε αυτό που ήθελε και ίσως τώρα ακολουθήσει μια σταδιακή αποκλιμάκωση της έντασης στο Αιγαίο και το προσφυγικό. Ο τούρκος πρόεδρος, όπως πιστεύει ο κ.Ανδρέας Ανδρεάδης, ίσως επικεντρωθεί στην λύση των εσωτερικών ζητημάτων και ακολούθως να μειώσει την πίεση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα. Το σκηνικό αυτό θα δημιουργήσει προϋποθέσεις χαμηλών προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών προς την χώρα μας, γεγονός που θα τονώσει κυρίως τον τουρισμό στα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου αλλά και σε όλο το Αιγαίο γενικότερα. Ακόμα ένα θετικό στοιχείο για τον ελληνικό τουρισμό σίγουρα είναι ότι οι αγορές είδαν με θετικό

πρόσημο το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και σε συνδυασμό με την ασφαλή εικόνα προορισμού στην Μεσόγειο που προσδίδουν στην Ελλάδα επανειλημμένα οι τουριστικοί φορείς, πολύ πιθανόν θα ήταν να κερδίσει μεγάλο μέρος των επισκεπτών που έχει χάσει η Τουρκία εξαιτίας των εξελίξεων που συμβαίνουν εκεί τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο σε μια τόσο ασταθή κατάσταση που βρίσκεται αυτή τη στιγμή Τουρκία τίποτα δεν είναι σίγουρο. Ιδιαίτερα στον τομέα της κρουαζιέρας όπου τα ελληνικά και τα τουρκικά λιμάνια πωλούνται σε κοινά «πακέτα», κυρίως σε αγορές όπως η Κίνα, λόγω της αβεβαιότητας και της επικινδυνότητας προσέγγισης που κυριαρχεί στα τουρκικά λιμάνια πολλές εταιρείες ίσως αποφασίσουν να ακυρώσουν αυτούς τους προορισμούς, πληγώνοντας την οικονομία στα νησιά του Αιγαίου και όχι μόνο.

3.2.3 Μελλοντικές προβλέψεις για τον ελληνικό τουρισμό

Το 2017 είναι μια χρονιά που αποτελεί μεγάλο στοίχημα για τον τουρισμό στην Ελλάδα. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της τουριστικής σεζόν που γίνονται από οργανισμούς όπως ο ΣΕΤΕ δεν μπορούν να είναι πάντα ασφαλείς και ένα θετικό αποτέλεσμα είναι τόσο πιθανό όσο και ένα αρνητικό. Σύμφωνα με τον πρόεδρο της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων (ΠΟΞ), κ.Γιάννη Ρέτση, 1 εκατομμύριο περισσότεροι τουρίστες από την προηγούμενη χρονιά θα επισκεφθούν την Ελλάδα. Ο κ.Ρέτσης εκτίμησε επίσης ότι τα ελληνικά ξενοδοχεία θα σπάσουν αυτήν την σεζόν κάθε ρεκόρ πληρότητας και γενικότερα όλα τα μεγέθη του ελληνικού τουρισμού θα κινηθούν με πρωτόγνωρο ρυθμό. Από την άλλη μεριά ο πρόεδρος του ΣΕΤΕ, κ. Ανδρέας Ανδρεάδης εμφανίστηκε εξαιρετικά αισιόδοξος για την φετινή τουριστική σεζόν, κάνοντας λόγο για αύξηση των εσόδων κατά 9% και αύξηση των τουριστών κατά 2 εκατομμύρια, βασιζόμενος και στην εικόνα ενός ασφαλούς προορισμού που διατηρεί η Ελλάδα σε σχέση με άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς στη Μεσόγειο. Μεγάλο μέρος των τουριστών προβλέπεται να προέρχονται από τη Ρωσία καθώς και από την Γερμανία και την Μ. Βρετανία όπου η προκρατήσεις κινούνται ανοδικά.

Τους πρώτους μήνες όμως του 2017 η τουριστική κίνηση δεν είναι και τόσο ευοίωνη, παρά τα θετικά μηνύματα της Διεθνούς Τουριστικής Έκθεσης (ITB) αλλά και τις αυξημένες τάσεις του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης σε όλες τις αγορές του ελληνικού τουρισμού σύμφωνα με το ΣΕΤΕ. Βάση διοικητικών στοιχείων του ΣΕΤΕ το πρώτο τρίμηνο του 2017 βλέπουμε σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2016 :

- Αύξηση 1,7% στις αφίξεις στο σύνολο των κυριότερων αεροδρομίων της χώρας.
- Οριακή μείωση 0,6% στις αφίξεις από εξωτερικό των αεροδρομίων της Αθήνας.
- Αύξηση 11,8% στις αφίξεις στο αεροδρόμιο της Θεσσαλονίκης.
- Μείωση 8000 επιβατών από αφίξεις σε περιφερειακά αεροδρόμια.
- Αύξηση 2,6% στις οδικές αφίξεις.

Μπορεί το πρώτο τρίμηνο της σεζόν του 2017 να μην ξεκίνησε και τόσο καλά ωστόσο η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα αρχίζει να αυξάνεται τον Μάιο και κορυφώνεται τους καλοκαιρινούς μήνες. Ακόμα όμως και αν επαληθευτούν οι θετικές προβλέψεις, το κομμάτι που αποτελεί το μεγαλύτερο αγκάθι για την Ελλάδα είναι εκείνο των εσόδων. Αυτό συμβαίνει γιατί τα τελευταία χρόνια παρά την αυξημένη κίνηση κατά την τουριστική περίοδο τα έσοδα ακολουθούν μία καθοδική τάση. Παράλληλα με αυτή την απόκλιση εσόδων-αφίξεων παρατηρείται σημαντική πτώση στη μέση ημερήσια δαπάνη, από 70-75€ σε 67€, αλλά και μείωση στην μέση διάρκεια παραμονής. Όλα αυτά προκάλεσαν μια εντυπωσιακή πτώση στα τουριστικά έσοδα κατά 6,4%, δηλαδή 13,2€ δις το 2016 σε σχέση με το 2015. Ο κ.Ανδρεάδης όμως δείχνει αρκετά αισιόδοξος και σύμφωνα με δηλώσεις του στο πρακτορείο Reuters θεωρεί ότι οι αυξημένες αφίξεις για το 2017 ίσως βοηθήσουν στην ανάκαμψη και αύξηση των εσόδων στα 14,5€ δις. Στα θετικά για την τουριστική περίοδο του 2017, σύμφωνα με το ΣΕΤΕ, περιλαμβάνεται και η ανατίμηση του Ρουβλίου και της Λίρας έναντι στο Ευρώ, γεγονός που κάνει τις διακοπές στην Ελλάδα πιο προσιτές.

Για τον κλάδο της κρουαζιέρας όλες σχεδόν οι προβλέψεις συγκλίνουν στο ότι το 2017 θα είναι μια πολύ δύσκολη χρονιά. Μπορεί για κάποια λιμάνια του Ιονίου, όπως αυτό της Κέρκυρας, να γίνονται θετικές προβλέψεις σε σχέση με το 2016, ωστόσο στο Αιγαίο οι μειώσεις σε αφίξεις φαίνεται πως θα ξεπεράσουν κάθε προηγούμενη σεζόν. Τα προβλήματα στην γειτονική Τουρκία φαίνεται να επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τους πιθανούς επισκέπτες, ιδιαίτερα τους αμερικανούς που θεωρούν ότι τα προβλήματα μιας χώρας επηρεάζουν και όλες τις περιοχές γύρω από αυτήν, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να χάνει πολλούς επισκέπτες οι οποίοι προτιμούν πιο ασφαλείς προορισμούς στην δυτική Μεσόγειο και την Ασία. Την ώρα που σε ολόκληρο τον κόσμο ο αριθμός επιβατών κρουαζιέρας αυξάνεται και αναμένεται να φτάσει τα 25,3 εκατ. έναντι 24,2 εκατ. το 2016, στην Ελλάδα σύμφωνα με στοιχεία της Ένωσης Εφοπλιστών Κρουαζιέρας Φορέων Ναυτιλίας, το 2017 οι αφίξεις κρουαζιερόπλοιων αναμένεται να παρουσιάσουν μείωση της τάξης του 22,7% και από 4290 το 2016 να φτάσουν τις 3316 το 2017. Σύμφωνα γνώνη φαίνεται να έχει και ο κ. Ανδρεάδης, ο οποίος αναμένει πτώση στις αφίξεις κρουαζιέρας για το 2017 που θα αγγίξει τα 2,5 εκατ. σε σχέση με το 2016. Για τις προβλέψεις αυτές βασίζεται στα προβλήματα της Τουρκίας όπου εξαιτίας της πολιτικής αστάθειας τα λιμάνια της αποφεύγονται ως προορισμοί.

Αντίθετη γνώμη έχει ο ΣΕΤΕ που αναμείνει αύξησης στις αφίξεις κατά 2 εκατομμύρια. Σύμφωνα με αυτόν η εικόνα της γειτονικής Τουρκίας αλλά και της Αιγύπτου, που και αυτή βιώνει τρομοκρατικές επιθέσεις, θα βοηθήσουν την Ελλάδα να αναδειχθεί ως ασφαλής προορισμός και όπως το 2016 όπου πολλά ελληνικά λιμάνια του Αιγαίου είχαν απροσδόκητες αφίξεις λόγω των αλλαγών σε πλόες που είχαν προορισμό τουρκικά λιμάνια, έτσι και φέτος τουρίστες που θέλουν να επισκεφθούν την ανατολική Μεσόγειο θα επιλέξουν την Ελλάδα.

Συμπεράσματα και σύνοψη εργασίας από τους συγγραφείς της πτυχιακής

Η συγκεκριμένη εργασία αποτέλεσε το έναυσμα για εμάς ώστε να μελετήσουμε σε βάθος τον κλάδο του ελληνικού τουρισμού, να εστιάσουμε στην κρουαζιέρα και να αποκτήσουμε σφαιρική άποψη για το μείζων ζήτημα του προσφυγικού φαινομένου. Μετά την ολοκλήρωση της συγγραφής μας, μπορούμε πλέον να πούμε ότι για πολλά πράγματα που έχουμε καταγράψει είχαμε διαμορφωμένη διαφορετική άποψη από ότι στο παρόν και είμαστε σε θέση να συνοψίσουμε συμπερασματικά τα σημαντικότερα σημεία της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Ο κλάδος του τουρισμού λοιπόν παρά την οικονομική δυσχέρεια που βρίσκεται η χώρα μας την τελευταία σχεδόν δεκαετία, είναι άμεσα συνδεδεμένος με το ΑΕΠ της χώρας μας κατά απόλυτα θετικό τρόπο αποτελώντας την παραδοσιακή πλέον πηγή εσόδων. Ο κλάδος της κρουαζιέρας από καιρό έχει παρουσιάσει αποτελέσματα θετικού προσήμου και μάλιστα αποτελεί αναπτυσσόμενη πηγή εσόδων για την χώρα μας όπου με σωστή διαχείριση μπορούμε να πετύχουμε εξαιρετικά αποτελέσματα ανάμεσα στον παγκόσμιο τουρισμό. Είναι γεγονός ότι τα γεγονότα που απορρέουν από τις γειτονικές χώρες που είναι συνδεδεμένες με τα πυρρά του συριακού πολέμου αλλά και τα γεγονότα που επικρατούν στην Τουρκία από τις εγχώριες διαμάχες της σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο, δεν αφήνουν ανεπηρέαστο τον τουρισμό της Ελλάδας. Ωστόσο αυτό δεν έρχεται πάντα σε σύγκρουση με τα τουριστικά μας συμφέροντα αφού στις περισσότερες περιπτώσεις, ο αναβρασμός που επικρατεί στην γειτονική Τουρκία έχει πολλαπλασιάσει τις αφίξεις και την ζήτηση του ελληνικού τουρισμού. Σαφώς όμως τα νησιά του Βορείου Αιγαίου έχουν επηρεαστεί κατά τρόπο καταστροφικό για την οικονομία τους από τις προσφυγικές ροές γεγονός που είναι γνωστό σε όλο τον κόσμο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΙΟΤΟΠΟΙ

Βιβλιογραφία

- Ινσέλ Αχμέτ (2017) Η νέα Τουρκία του Ερτογάν, Εκδόσεις Διάμετρος
- Κοινοτική πρωτοβουλία Equal, 2006, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
- Patrick Cockburn(2014) Η επιστροφή των τζιχαντιστών, Το ισλαμικό κράτος και η νέα εξέγερση των σουνιτών, Εκδόσεις Μεταίχμιο
- Nikolaos Pappas, Andreas Papatheodorou , Tourism Management December 2017, Tourism and the refugee crisis in Greece: Perceptions and decision-making of accommodation providers, Pages 31-41
- Β.Πατσουράτης (2000), Η φορολογική επιβάρυνση του τουριστικού προϊόντος (Μελέτη για λογαριασμό του ΣΕΤΕ)
- Μαρία Λεκάκου (Αν.Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου), Ευαγγελία Στεφανιδάκη (Εμπειρογνώμων) (2015), ΠΕ.2.1.1 Σχέδιο Δράσης για τον θαλάσσιο και τον αθλητικό τουρισμό στις Κυκλάδες, ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ
- Αναργύρου, Ειρήνη (2016), Το μάρκετινγκ των λιμένων για την προσέλκυση κρουαζιερόπλοιων, Πανεπιστήμιο Πατρών Τμήμα Διοίκησης επιχειρήσεων Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα MBA

Ιστοτόποι

- <https://el.wikipedia.org/Τουρισμός>
- https://el.wikipedia.org/wiki/Συριακός_Εμφύλιος_Πόλεμος
- https://el.wikipedia.org/wiki/Ισλαμικό_Κράτος
- https://el.wikipedia.org/wiki/Απόπειρα_πραξικοπήματος_το_2016_στην_Τουρκία
- <http://www.haniotika-nea.gr/sinisfora-tou-tourismou-stin-elliniki-ikonomia/>
- <http://www.haniotika-nea.gr/o-rolos-tis-disis-ston-polemo-tis-sirias/>

- <http://bizexperts.gr/2000-2014-οικονομικές-επιπτώσεις-σε-βασικά/>
- <http://www.kathimerini.gr/880426/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/ligotera-esoda-para-to-rekor-toyristwn-to-2016>
- <http://www.kathimerini.gr/850536/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/sta-142-dis-eyrw-ta-esoda-apo-ton-toyrismo-to-2015>
- <http://www.kathimerini.gr/872114/article/epikairothta/kosmos/epixeirhsh-toyrkias-sth-syria-kata-ik>
- <http://www.kathimerini.gr/900742/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/ragdaia-epideinwsh-vy8izei-thn-toyrkikh-oikonomia-sthn-yfesh>
- <http://www.kathimerini.gr/845124/opinion/epikairothta/politikh/kyrio-provlhma-to-prosfygiko-kai-to-2016>
- <http://www.kathimerini.gr/893800/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/h-politikh-krish-sthn-toyrkia-vy8izei-thn-oikonomia-ths>
- <http://www.kathimerini.gr/889942/article/epikairothta/politikh/oi-proteraiothtes-ths-toyrkikh-diplwmatias>
- <http://newpost.gr/oikonomia/583703/toyrismos-to-2016-perissoteres-afikseis-ligotera-esoda>
- <http://actta.gr/απώλειες-2-εκατ-τουριστών-και-15-δισ-ευρώ/>
- <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/1190070/h-tourkia-odigei-touristes-stin-ellada>
- <http://www.naftemporiki.gr/mobile/story/1231497>
- <http://www.naftemporiki.gr/mobile/story/949057>
- <http://www.dimokratiki.gr/13-10-2015/sete-pros-ton-k-g-stathaki-afta-prepi-na-ginoun-ston-tourismo>
- <https://eclass.teicrete.gr/modules/document/file.php/DSH201/.../lecture%204.pdf>
- <http://libertypress.gr/istoria-krouazieras/>
- <https://www.pamekrouaziera.gr/plirofories-gia-tis-krouazieres>
- <http://www.touristiki-agera.gr/article.asp?ID=442>
- <http://www.ellinikiaktoploia.net/13000-2/>

- <http://www.mykonospress.gr/?p=58875>
- <http://www.news.gr/kosmos/alles-hores/article-wide/258544/5-hronia-polemos-sth-syria-pos-xekinhse-kai-pos-f.html>
- <http://m.tribune.gr/blog/news/article/273406/aftos-ine-o-stratos-tis-al-nousra-al-kainta-sti-siria-lista-simmachikon-organoseon.html>
- <http://www.bankingnews.gr/διεθνή/item/244304-τι-ξέρουμε-για-τον-πόλεμο-στη-συρία-ποιοι-πολεμούν-ποιους-και-ποιοι-εμπλέκονται.html>
- <http://www.iefimerida.gr/news/285072/giati-o-emfylios-polemos-sti-syria-den-leei-na-stamatisei-i-apantisi-ton-new-york-times>
- <https://www.thepressproject.gr/article/81127/O-Bromikos-Rolos-tis-Dusis-kai-tis-Tourkias-stin-Suria>
- <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=364262>
- <https://analusetο.gr/prosfigas-i-metanastis-pia-i-diafora/>
- <http://publications.europa.eu/webpub/com/factsheets/refugee-crisis/el/>
- <http://www.newsit.gr/kosmos/ygros-tafos-i-mesogeios-fovoi-gia-250-nekroys-se-2-nayagia/1023532/>
- <http://www.protothema.gr/economy/article/633623/tourkia-pos-i-politiki-krisi-ehei-metatrapei-se-oikonomiki-krisi/>
- <http://www.liberal.gr/arthro/48039/amyna--diplomatia/2016/i-tourkia-se-bathia-krisi-i-ellada-se-amichania.html>
- <http://www.onalert.gr/stories/h-krish-toulipas-strathgikh-tourkias/55128>
- <https://powerpolitics.eu/το-κουρδικό-ζήτημα-ιστορική-ανάλυση/>
- https://shmantikanea.blogspot.gr/2016/02/blog-post_623.html
- <http://www.onalert.gr/stories/koina-symferonta-tourkias-rwsias-syria-empodioun-epideinwsh-sxeswn/53479>
- <http://www.pontos-news.gr/article/158914/katarreei-i-toyrkiki-oikonomia>
- <http://www.newsbomb.gr/kosmos/news/story/758899/loytro-aimatos-to-xroniko-olon-ton-tromokratikon-epitheseon-stin-toyrkia-2016-2017>
- <http://www.protothema.gr/world/article/671552/tourkia-dimopsifisma-se-mia-oikonomia-pou-katarreei/>
- <http://www.protothema.gr/greece/article/563569/o-agnostos-polemos-ton-mko-efernan-kai-prosfuges-sta-nisia/>

- <http://gr.euronews.com/2017/04/13/power-grab-or-stability-amid-the-turmoil-turkey-s-presidential-referendum>
- <http://www.newsbomb.gr/kosmos/news/story/786198/dimopsifisma-toyrkia-h-pyrreios-niki-erntogan-ki-i-epomeni-imera-toy-gymnoy-soyltanoy>
- <https://www.ethnos.gr/Περισσότεροι από ποτέ οι πρόσφυγες παγκοσμίως>
- <http://www.newsbomb.gr/ygeia/news/story/665346/to-prosfygiko-zitima-se-arithmoys-afixeis-epidimiologiko-profil-kai-kosti-nosileias/>
- <http://www.foreignaffairs.gr/articles/70745/giorgos-boskopoylos/oi-politikes-tis-prosfygikis-krisis/>
- <http://www.tribune.gr/world/news/article/169112/i-aravikes-chores-den-dechonte-sirous-prosfiges-giati-fovounte-tin-tromokratia.html>
- <http://www.ypes.gr/el/MediaCenter/ΤυπουΑναπλ/PressReleases/?id=51bba51a-b0a8-41ee-b362-8d8e1c2a259c> (Ενημέρωση για τα Κέντρα Υποδοχής (Κέντρα Καταγραφής/Ταυτοποίησης (Hotspots) και Δομές Φιλοξενίας)
- <http://www.isathens.gr/images/eggrafa/keelpno-odigia-prolipsis-elonosias.pdf>
- <https://hellas-now.com/apokalyptoume-posa-hot-spot-yparchoun-stin-ellada-posi-zoun-se-afta-pinakas/> (ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΥΜΕ: Πόσα hot spot υπάρχουν στην Ελλάδα – Πόσοι ζουν σε αυτά (ΠΙΝΑΚΑΣ))
- <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=708730/>
- <http://www.cnn.gr/focus/story/22619/ta-hot-spots-erxontai-oi-toyristes-oxi/> / Τα hot spots έρχονται οι τουρίστες όχι
- <http://www.aftodioikisi.gr/ota/perifereies/afxisi-prosfigikon-roon-sta-nisia-meta-to-praxikopima-stin-tourkia/>
- <http://mignatiou.com/2017/04/frontex-i-tourkia-isos-den-bori-na-sigkratisi-tous-prosfiges-pros-ellada/>
- <https://www.google.gr/amp/s/bc.marfeel.com/amp/www.pentapostagma.gr/2017/01/η-τουρκία-απειλεί-να-στείλει-καραβιέ.html>
- <http://www.voria.gr/article/to-vorio-egeo-ektos-ton-dromologion-krouazieras-to-2017>
- www.dimokratiki.gr/21-07-2016/olo-programma-ton-allagon-pou-efere-gia-tin-krouaziera-apotichimeno-praxikopima/amp/

- <http://www.insider.gr/eidiseis/kosmos/47897/dw-oi-toyrkoi-agorazoyn-akinita-stin-ellada-gia-ti-viza>
- <https://www.google.gr/amp/www.rodiki.gr/article/362910/to-toyrkiko-dhmopshfisma-kai-o-ellhnikos-toyrismos%3famp=true>
- <https://www.google.gr/amp/www.protothema.gr/travelling/article/671921/tourismos-pos-apotimoun-oi-foreis-stin-ellada-to-apotelesma-stin-tourkia/%3famp=1>
- <http://www.enimerosi.com/details.php?id=5559>
- <https://www.google.gr/amp/www.capital.gr/epixeiriseis/3180961/xronia-thriller-to-2017-gia-ton-tourismo%3famp=true>
- <http://www.economy365.gr/article/30120/provlepsi-gia-ayxisi-toyristikon-esodon-kata-9-kanei-gia-2017-o-sete>
- <http://www.economy365.gr/article/22895/aisiodoxes-provlepseis-gia-ton-toyrismo-2017>